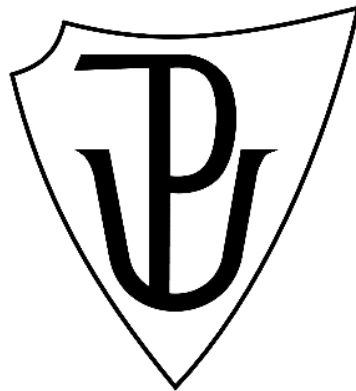


UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií



Lukáš Procházka

**Politika Viktora Orbána vůči maďarským národnostním menšinám v zahraničí:
politizace, nebo sekuritizace?**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Hynek Melichar, Ph.D.

OLOMOUC 2024

Prohlašuji, že jsem autorem této práce, kterou jsem vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

.....

Poděkování:

Rád bych na tomto místě poděkoval Mgr. Hynkovi Melicharovi, Ph.D. za jeho cenné rady při vedení diplomové práce.

Obsah

Úvod	1
1. Moderní pojetí bezpečnosti a teoretická ukotvení termínů politizace a sekuritizace	9
1. 1. Společenský (societální) sektor bezpečnosti.....	14
2. Situace maďarských národnostních menšin v zahraničí.....	18
2. 1. Maďarská národnostní menšina na Slovensku	20
2. 2. Maďarská národnostní menšina v Srbsku.....	25
2. 3. Maďarská národnostní menšina v Rumunsku.....	29
2. 4. Maďarská národnostní menšina na Ukrajině	35
2. 5. Shrnutí zjištění a analýza sekuritizačního procesu napříč jednotlivými státy	43
Závěr.....	46
Prameny a literatura.....	51
Abstrakt	69
Abstract.....	69

Úvod

Po více než 100 letech od podepsání Trianonské mírové smlouvy, která znamenala pomyslnou tečku za první světovou válkou pro určité země, vzbuzuje tento dokument u některých dotčených států ve střední části Evropy i nadále vášnivé emoce (Manzinger, 2022: 164). Tato smlouva, spolu s dalšími jednotlivými mírovými smlouvami podepsanými během Pařížské mírové konference, znamenala *de facto* rozpad několikasetletého hegemonu evropského kontinentu Rakouska-Uherska¹ a dalších tehdejších monarchií, na několik malých a samostatných státních celků, čímž společně úplně překreslily tehdejší politickou mapu Evropy (Horčíčka, Němeček, Wakounig, Kessler & Valkoun, 2021: 11). Došlo tak ke značné úpravě hranic, které daly těmto novým státům za vznik, avšak k přesunu obyvatel docházelo jen v omezené míře. Naproti tomu o čtvrt století později, po konci druhé světové války, došlo k jevu zcela opačnému. S výjimkou Polska totiž nedocházelo k významným úpravám státních hranic v rámci poválečné Evropy, docházelo nicméně k značnému přesunu obyvatel na základě etnika (Judt, 2018: 27).

S ohledem na znění Trianonské mírové smlouvy, kterou dodnes mnozí zainteresovaní označují přízviskem diktát, ztratilo tehdejší Maďarsko oproti své předválečné podobě téměř 67 % původní rozlohy. V přímé návaznosti uvedených změn zaznamenal tento stát pochopitelně i významný pokles obyvatel o téměř 11 milionů osob, které se nově ocitly jako občané v cizích státech, konkrétně v Rumunsku, Československu, Království Srbů, Chorvatů a Slovinců, Rakousku a Polsku, v jejichž prospěch Maďarsko své území ztratilo.² Takový zásah do fungování státu měl pochopitelně značný vliv na veřejný život a myšlení obyvatel (Horbulák, 2017: 266). Dodnes tak slovo „Trianon“ v Maďarsku odkazuje na historickou nespravedlnost a křivdu, která rozdělila menšinově obydlené oblasti od Maďarska, avšak vedla ke vzniku maďarských národnostních menšin v okolních zemích v nezanedbatelném počtu. Těmto komunitám se, nicméně dle jejich názorů, mnohdy nedostává ve svých nových domovech dostatečných práv (Manzinger, 2022: 164). Poptávku po řešení tohoto citlivého tématu u části maďarské společnosti, vycítili taktéž někteří populističtí političtí představitelé Maďarska, kteří v těchto nezacelených ranách minulosti

¹ Budeme-li brát Rakousko-Uhersko jako nástupnickou entitu Rakouského císařství, potažmo Habsburské monarchie.

² Nová rozloha poválečného Maďarska byla z původních 282 870 km² zmenšena na 92 952 km², celková populace státu pak klesla z 18 264 533 obyvatel na 7 615 117 (Horbulák, 2017: 266).

vidí příležitost k získání snadných politických bodů. Ostatně, nový a specifický přístup k maďarským menšinám nastiňuje již Základní zákon Maďarska³ z roku 2012, který v článku d) říká, že „(s) ohledem na to, že existuje jeden jediný maďarský národ, který patří k sobě, Maďarsko ponese odpovědnost za osud Maďarů žijících za jeho hranicemi, usnadní přežití a rozvoj jejich komunit, podpoří jejich úsilí o zachování jejich maďarské identity, efektivní využívání jejich individuálních a kolektivních práv, založení jejich komunitních samospráv a jejich prosperity v jejich rodných zemích, a bude podporovat jejich vzájemnou spolupráci a spolupráci s Maďarskem“ (Základní zákon Maďarska).

Poptávku po tomto tématu vycítil i současný maďarský premiér Viktor Orbán (Fidesz), který se snaží téma tzv. Velkého Maďarska nejrůznějšími způsoby akcentovat u voličů, a to nejen v Maďarsku, ale i těch maďarského původu žijících v zahraničí. Idea Velkého Maďarska ožila po pádu východního bloku a vykresluje Maďarsko jako homogenní národ, vztahující se na všechny etnické Maďary v žijící v Karpatské kotlině⁴ (Haines, 2014). Tato snaha o historický revizionismus pochopitelně vyvolává nejrůznější reakce v dotčených státech s výraznou maďarskou národnostní menšinou.

V současnosti čelí státy nejrozličnějším variantám svého ohrožení a otázka národnostních menšin v tomto směru nemusí představovat žádnou výjimku. S tehdy přelomovým pohledem na problematiku bezpečnosti přišel na konci 80. let minulého století Kodaňský institut pro mír (dále jen COPRI), který o několik let později představil koncept sekuritizace. Autor tohoto termínu Ole Waever, spolu se svými nejbližšími vědeckými kolegy Barrym Buzanem a Jaapem de Wildem, jej definovali jako proces, pomocí něhož je v politické komunitě konstruováno porozumění, se kterým se má následně zacházet jako s existenční hrozbou pro daný referenční objekt (Buzan & Waever, 2003: 491). Sekuritizace kombinuje postoje realismu a sociálního konstruktivismu a rozšiřuje potenciál hrozeb nad rámec vojenského ohrožení, kdy v podstatě cokoliv, co je uznáno jako existenční hrozba, a to i například prostřednictvím verbálních aktů nebo sociálních konstrukcí, může vést k přetváření státní (případně i globální) politiky (Otukoya, 2024: 1747–1748). Sekuritizace tak v rámci této práce bude sloužit jako teoretický základ, pomocí něhož bude analyzována tematika maďarských národnostních menšin žijících v zahraničí. Na tento fenomén bude

³ Ústavní dokument, který od 1. ledna 2012 nahradil Ústavu Maďarské republiky platnou od roku 1949.

⁴ Karpatská kotlina je geografické označení pro území, do velké míry překrývající se s Panonskou pánví, zasahující do oblasti střední a jihovýchodní Evropy (Gaudenyi & Mihajlović, 2022: 4).

nahlíženo prizmatem sekuritizačního aktéra, kterého pro účely této práce představuje maďarský premiér V. Orbán. Identitární pohled na sekuritizaci, který lze zařadit pod společenský sektor v rámci studia bezpečnosti, bude v tomto případě klíčový a pomůže následně stanovit, zda na základě analýzy řečových aktů ze strany výše uvedeného aktéra, je možné na toto téma nahlížet jako na sekuritizované, případně zda je možné ho klasifikovat jiným způsobem na škále vývoje sekuritizačního procesu.

Tato diplomová práce se zabývá tématem sekuritizace problematiky maďarských národnostních menšin ve vybraných sousedních zemích Maďarska, konkrétně Slovenska, Rumunska, Srbska a Ukrajiny, tedy zemí s významným zastoupením této národnostní menšiny, ze strany maďarského premiéra V. Orbána. Práce se bude ve své analýze zaměřovat zejména na období od roku 2010, kdy V. Orbán započal své druhé funkční období, coby osmý ministerský předseda v moderní historii své země.⁵ Geograficky se bude práce věnovat zejména oblastem s vysokým podílem maďarské národnostní menšiny v uvedených zemích a bude se tak jednat zejména o hraniční oblasti na jihu Slovenska, území Transylvánie (česky též označované jako Sedmihradsko), západní části Ukrajiny v Zakarpatské oblasti a oblasti Vojvodiny.

Práce si stanovuje za cíl zhodnotit, zda je téma maďarských národnostních menšin ze strany maďarského premiéra V. Orbána sekuritizováno, nebo není. V případech, kdy analýza stanoví, že se o sekuritizaci jedná, bude dílčím cílem práce zároveň snaha o vysvětlení, jakým způsobem je téma sekuritizováno. V poslední své fázi poté práce vyhodnotí zjištěné skutečnosti a na jejich základě se pokusí stanovit, zda lze vypozařovat významné rozdíly v přístupu k sekuritizačnímu procesu napříč jednotlivými uvedenými státy.

Za tímto účelem si tak práce stanovuje dvě základní výzkumné otázky a jednu podotázku:

1. *Je téma maďarských národnostních menšin v zahraničí ze strany premiéra V. Orbána sekuritizováno?*
 - a. *Pokud ano, tak jakým způsobem?*

⁵ Od parlamentních voleb v Maďarsku, konaných v dubnu 2010, je V. Orbán maďarským premiérem již čtvrté volební období v řadě.

2. *Lze pozorovat signifikantní rozdíly v přístupu k sekuritizačnímu procesu napříč uvedenými státy?*

Z metodologického hlediska je práce svým charakterem vícepřípadovou kvalitativní studií (*multiple case study*), která se odděleně zaměřuje na několik potenciálních referenčních objektů. Jak nicméně argumentuje Jiří Mareš: „(...) *případov(é) studie (case study) není snadné definovat, protože zahrnuj(i) mnoho různých koncepčních přístupů, typů studií a konkrétních aspektů, které se v rámci studia určitého případu (či několika případů) sledují. (...) (J)de o detailní studium jednoho nebo několika málo případů, jimiž se snažíme zachytit složitost případu a popsat vztahy a celistvosti*“ (Mareš, 2015: 116). Vícepřípadové studie oproti případovým se, už jak je z názvu patrné, zaměřují na sledování více předmětů studia. Autor má poté příležitost získaná data z jednotlivých případů navzájem porovnávat a nacházet mezi nimi potenciální rozdíly. Výhodami vícepřípadových studií následně jsou, že v obecné rovině jsou jejich výsledky brány jako spolehlivé a více přesvědčivé. Na druhou stranu ale jejich zpracování je výrazně časově náročnější (Baxter & Jack, 2010: 548–550). Pro účely této práce jsou za jednotlivé případy zvoleny maďarské sousední země, v jejichž rámci bude analyzováno, zda v těchto konkrétních případech je možné definovat přístup V. Orbána k místní maďarské národnostní menšině jako sekuritizaci.

Práce bude ve své analytické části vycházet převážně ze dvou výzkumných metod. Za účelem zodpovězení první výzkumné otázky, společně s její podotázkou, bude převážně využita metoda analyticko-deskriptivní. Deskriptivní přístup bude zvolen pro bližší nastínění situací a událostí, které utvářely vzájemné vztahy mezi maďarskou národnostní menšinou a státem ve kterém žije. Tyto události budou v práci v rámci jednotlivých kapitol tematicky a chronologicky řazeny. Následně dojde k uvedení jednotlivých řečových aktů ze strany V. Orbána, které se ke zmíněným událostem vážou, a které jsou pro výzkum v oblasti sekuritizace klíčové. Analytický přístup bude následně zvolen při vyhodnocování těchto řečových aktů. Za účelem snazší interpretace zjištěných skutečností bude následně použita rozhodovací matice, vycházející z definičního ukotvení, které je blíže představeno v teoretické části práce. V poslední fázi práce nabídne komparaci jednotlivých výsledků, která pomůže stanovit, zda mezi jednotlivými sekuritizačními přístupy ze strany V. Orbána, je možné identifikovat významné rozdíly.

Z hlediska obsahového členění bude práce tematicky rozdělena do dvou hlavních částí s dalšími dílčími podkapitolami. Úvodní část nabízí vhled do teoretických konceptů a

východisek, jejichž představení je ale nezbytné z hlediska následné aplikace v analytické části. Praktická část ve svém úvodu nastíní situaci jednotlivých maďarských národnostních menšin ve zmíněných státech, spolu s uvedením do problematiky udělování maďarského státního občanství, které se ukázalo jako významný prvek utvářející vzájemné vztahy mezi uvedenými státy. V jednotlivých podkapitolách se poté práce věnuje konkrétním událostem, které podstatným způsobem ovlivnily formování vztahů mezi maďarskou národnostní menšinou a většinovým obyvatelstvem v dané zemi, včetně zaměření se na řečové akty, které jsou z hlediska analýzy sekuritizačního procesu esenciální. V poslední části se práce vrací ke zjištěným skutečnostem v předcházejících kapitolách a nabízí komparativní analýzu sekuritizačního procesu maďarské národnostní menšiny ze strany V. Orbána napříč jednotlivými uvedenými státy.

Práce bude ve své teoretické části čerpat především z literatury zahraničních autorů. Základní teoretický rámec práce je poté postaven zejména na dílech B. Buzana a O. Waevera. Podstatné je pak dílo, které tito autoři publikovali společně se svým kolegou J. de Wildem s názvem *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu*. Zde je představen komplexní analytický rámec pro studium sekuritizace, včetně rozdělení přístupu ke studiu bezpečnosti do několika samostatných sektorů, které blíže představují. Sektorový přístup ke studiu bezpečnosti představil už v roce 1991 B. Buzan v díle *People, states and fear* a dočkal se ze strany zastánců tradicionalistického pojetí studia bezpečnosti značné kritiky, která směřovala zejména tím směrem, že toto nové pojetí učiní z pojmu bezpečnost termín vágní a neurčitý. Kniha B. Buzana a O. Waevera *Regions and Powers: The Structure of International Security* pak nabízí v úvodní části historický náhled na strukturu mezinárodní bezpečnosti a následně aplikuje teorii regionálních bezpečnostních komplexů v rámci jednotlivých světadílů. Obecné teorii sekuritizace, případně společenské sekuritizaci, se však toto dílo věnuje jen omezeně. Z hlediska pohledu na literaturu věnující se teorii sekuritizace je však zřejmé, že se jedná o koncept do velké míry v průběhu času neměnný. To je patrné i při pohledu na novější publikace, které se stále k původnímu přístupu zmíněných autorů vrací. Prvek, který postupně doznal změn a významného rozšíření však byla typologie jednotlivých hrozeb.

Publikace Petera Hougha *Understanding Global Security* ve svém úvodu stručně představuje pojmy bezpečnost a sekuritizace s odkazem na díla tří výše zmíněných autorů. V další části ale přechází k jednotlivým sektorům bezpečnosti, u nichž zmiňuje nejvýznamnější výzvy současnosti z hlediska potenciálního ohrožení ve formě násilné diskriminace. Ve společenském sektoru následně zmiňuje například tradiční přístupy, které

představuje především problematika bezpečnosti národnostních nebo náboženských menšin. Dále však zmiňuje i témata jako je pohlaví, sexuální orientace, invalidita a jiné. Právě u problematiky pohlaví z hlediska bezpečnosti se P. Hough obrací na B. Buzana, O. Waevera a J. de Wildeho, kteří toto téma ve svých úvodních pracích nezmiňují.

I přes skutečnost, že od okamžiku, co O. Waever poprvé definoval své myšlenky, ze kterých následně byla formulována teorie sekuritizace, uběhlo téměř 30 let a počet studií na toto téma z nejrůznějších úhlů pohledu se stále zvyšuje (Gad & Petersen, 2011: 316–317), současný výzkum v souvislosti s maďarskými menšinami, případně Maďarskem obecně, je stále nedostatečně probádanou oblastí. Z širšího úhlu pohledu můžeme aktuální stav rozdělit do dvou linií. Podtéma sekuritizace menšin, jako taková, je naopak z výzkumného hlediska téma, kterému se věnovala už řada autorů (Cakir, 2023; Olesker 2013). Zájem na tomto tématu narostl zejména v souvislosti s terorismem a událostmi 11. září 2001. Jak zmiňují Jonathan Fox a Yasemin Akbaba, byly to právě tyto události, které ze sekuritizace islámu udělaly v mnoha západních státech bezpečnostní otázku a téma rozšířily vstříc široké veřejnosti (Fox & Akbaba, 2015: 175). Tito autoři přichází ve studii *Securitization of Islam and religious discrimination: Religious minorities in Western democracies, 1990-2008*, se svou komplexní empirickou analýzou, ve které se zaměřují na sekuritizaci islámu v západních demokraciích za uvedené 19leté období a narozdíl od většiny prací na toto téma přichází s komparací napříč více evropskými státy a s ohledem na ostatní vybrané náboženské směry. Na základě výsledků ve studii navíc dochází k závěru, že v období po 11. září čelí muslimská komunita v západní Evropě zvýšené formě diskriminace, vyplývající zejména z přijetí mnohých opatření omezující náboženskou svobodu, oproti ostatním analyzovaným náboženstvím (Fox & Akbaba, 2015: 190–191).

V souvislosti se sekuritizací otázky národnostních menšin nabízí vědecká obec zvýšený zájem o toto téma opět v souvislosti s propuknutím pandemie Covid-19. Andrea Carla a Marika Djolai v *Securitization of minorities under Covid-19* přichází s tvrzením, že kvůli sociálnímu vyloučení některých sociálních skupin a horší dostupností ke zdravotní péči u osob z řad minorit, měla pandemie na tyto skupiny obyvatel horší dopady. To s sebou navíc neslo potenciál zpolitizování tématu a jeho sekuritizaci, které by mohly vést k šíření nejrůznějších dezinformací nebo fám, které by mohly v konečném důsledku zapříčinit diskriminaci, stigmatizaci a rozdělení společnosti. Autorky ve svém článku došly k závěru, že v některých sledovaných státech skutečně došlo, vlivem přijatých bezpečnostních opatření v souvislosti s pandemií, k nárůstu násilí proti příslušníkům menšin ze strany

police v souvislosti s vynucením aplikace opatření, a jen podtrhly sociální problémy, které se v daných společnostech vyskytovaly ještě před propuknutím globální pandemie (Carla & Djolai, 2022: 108–124). Autorky se nicméně ve své studii věnují pouze několika vybraným případům a jen v některých státech, jejichž výběr není příliš specifikován a i přes to, že dochází ke zkoumání problematických jevů napříč státy, chybí v poslední kapitole, případně závěru, bližší komparativní srovnání, které by nová zjištění zařadilo do širšího kontextu. Tématu sekuritizace ve spojení s národnostními minoritami se ve své studii s názvem *The Securitization of National Minorities in the Baltic States* věnuje také Aleksandra Kuczyńska-Zonik. Ve zmíněném článku autorka analyzuje, na základě odpovědí z průzkumů u respondentů z řad národnostních menšin, které se týkaly jejich mezinárodně-politických preferencí, potenciální hrozby pro bezpečnost států v pobaltské oblasti. Autorka na základě zjištěných skutečností dochází k názoru, že ve zmíněných zemích existuje silná sounáležitost národnostních menšin ve vztahu ke svému domovskému státu a na základě toho tvrdí, že „ukrajinský scénář“ zde není příliš pravděpodobný. Dodává však, že zranitelnost vůči populistickým ideologiím může do budoucna přinést problémy. V tomto duchu tak doporučuje opatření, pomocí nichž lze negativním jevům předcházet. Ty spočívají zejména v prevenci sociálního radikalismu, ekonomickému vyloučení nebo podpoře integrace (Kuczyńska-Zonik, 2017: 26–39).

Na základě zjištěného se většina autorů v současnosti zaměřuje na sekuritizaci minorit ve spojení s Maďarskem s ohledem na problematiku sekuritizace migrantů, případně fenoménu migrační krize (Kabata, 2022; Liszkowska, 2024; Stivas, 2021; Szalai, 2017; Szalai, Göbl, 2015). Tato práce tak reprezentuje dnes málo zastoupený přístup, kdy se autor nezaměřuje na potenciál aktuálních hrozeb plynoucích ze stěhování národů v období po událostech Arabského jara, ale zaměřuje se v této souvislosti na problematiku spojenou s určením státních hranic, respektive národnostních menšin, které vyvstaly na základě Trianonské smlouvy uzavřené v návaznosti na výsledek první světové války. S charakterem přesahu do vzdálenější minulosti pracuje ve své studii *Memory, Trauma and the Securitization of Migration in Contemporary Hungary* také Maria Joao Militao Ferreira. Ta se zaměřuje zejména na použití mnemotechnických nástrojů ze strany V. Orbána ve spojení s migrací, pamětí a traumatem a téma doplňuje i o historický kontext Maďarska z dob komunistické minulosti (Ferreira, 2018), avšak nepracuje s termínem sekuritizace ve vztahu k maďarským národnostním menšinám a spíše tak charakteristickým způsobem doplňuje články výše zmíněné.

Práce nabízí výzkumný potenciál i z toho důvodu, že poskytuje reverzní pohled na téma sekuritizace menšin. Mnoho studií se dnes zaměřuje na téma sekuritizace menšin v kontextu hrozby vůči svému „mateřskému“ státu, malá pozornost je nicméně věnována přístupu zda a jak konkrétní politický aktér využívá téma národnostních menšin svého státu v zahraničí, případně jakým způsobem toto téma akcentuje a aplikuje. V tomto směru je tak v současnosti tato oblast vědeckého výzkumu probádána velmi okrajově. V kontextu Maďarska a jeho národnostních menšin v sousedních zemích, je poté tématu věnována pozornost pouze v omezeném množství a zejména v podobě příspěvků politických komentátorů v rámci mediálních výstupů. Akademická obec se nicméně tomuto vcelku novému fenoménu doposud příliš nevěnovala a tato práce tak může v této oblasti položit základy či nastavit limity pro další potenciální výzkum.

1. Moderní pojetí bezpečnosti a teoretická ukotvení termínů politizace a sekuritizace

Vývoj moderního studia mezinárodní bezpečnosti, případně historie regionální bezpečnosti, lze rozdělit na tři období, a to na moderní éru mezi roky 1500 až 1945, období Studené války a dekolonizace mezi léty 1945 až 1989 a období po Studené válce od roku 1990 (Buzan & Waever, 2003:14). Co se týče koncepce názorových proudů v teorii mezinárodních vztahů ve druhé polovině 20. století, hlavní ideu zde představoval realismus a jeho myšlenkový nástupnický proud v podobě neo-realismu (Terriff, Croft, James & Morgan, 2006: 29). Do 80. let minulého století pak dominovaly, z hlediska porozumění tématu národní bezpečnosti především dva přístupy. První vychází z Realistické školy mezinárodních vztahů a je postaven na konceptu *moci*. Ta podle názorů zastánců tohoto náhledu odhaluje vzorce schopností jednotlivých aktérů a motivy k jejich chování. V protikladu k tomuto přístupu jsou autoři, pro něž je stěžejním termínem slovo *mír*. Ti jsou myšlenkově napojeni na Idealistickou školu. Pro ně je stěžejní úvaha, že trvající mír zajistí bezpečnost pro všechny (Buzan, 1991: 2). Pro realisty a neo-realisty jsou státy ohroženy na své suverenitě především vojenskými prostředky. Hlavním úkolem států je tak ubránit svou suverenitu v mezinárodním prostředí před vojenskou agresí. Ostatní potenciální nebezpečí nebývá nicméně toho času vnímáno jako hrozba pro národní bezpečnost (Roe, 2005: 41–42).

Probíhající konec Studené války s sebou ale přinesl podstatnou změnu v rámci studia bezpečnostní agendy. Nově totiž musela také čelit hrozbám nevojenského charakteru nebo do té doby netradičním aktérům (Buzan & Waever, 2003: 18). Přitom jsou od 70. a 80. let definována ekonomická a environmentální bezpečnostní témata. K nim o několik let později přibýly hrozby mezinárodního zločinu, případně skupinových identit. V akademickém prostředí tak začínala vznikat nespokojenost se skutečností, že aktuální stav přístupu k bezpečnosti nereflektuje tyto nové hrozby, ale stále na téma nahlíží konzervativním prizmatem konvenčního a nukleárního zbrojení. S koncem Studené války a desítky let trvající konfrontace mezi Východem a Západem, tak státocentrický pohled na studium bezpečnosti, i vlivem nárůstu mnohých významných nestátních aktérů, ztrácí svůj hlavní smysl (Buzan, Waever & de Wilde, 2005: 10–11).

Situace na půdě studia bezpečnosti se mění, když často citovaní autoři v oblasti bezpečnostních studií Barry Buzan, Ole Waever a Jaap de Wilde odmítli ve druhé polovině 80. let tehdy tradiční přístup ke studiu bezpečnosti, zaměřujíc se na zmíněné a jediné

vojensko-politické téma, vojensko a státocentricky zaměřené (Buzan & Hansen, 2009: 187). Představili tedy vlastní a širší pojetí spolu s analytickým rámcem pro jeho studium. Tento přístup je postaven na konstruktivistických základech, který pracuje se sociálně vykonstruovaným charakterem určité hrozby. Jak uvádí Tůmová a Jirásek: „(p)ředpokládá, že referenční objekt (entita, která sekuritizuje určitou otázku) může poukázat na určitou problematiku a interpretovat ji jako hrozbu“ (Tůmová & Jirásek, 2017: 124). Tento proces následně získal označení *sekuritizace*.

Tento nový a široký pohled na problematiku bezpečnosti je založen na tzv. sektorovém přístupu. To znamená, že spočívá v rozdělení bezpečnosti do pěti klíčových sektorů, a to vojenského, politického, ekonomického, životního prostředí (environmentálního) a společenského (Buzan, Waever & de Wilde, 2005: 5–9). Vojenská bezpečnost zdůrazňuje soulad útočných a obranných vojenských schopností států a vnímání záměrů ostatních států. Politická bezpečnost se zaměřuje na organizační stabilitu států, systémů vlád a jejich ideologií. Ekonomická bezpečnost se naproti tomu věnuje přístupu ke zdrojům, financím a trhům, které pomohou udržet státní moc. Společenská bezpečnost zdůrazňuje udržitelnost tradičních vzorců (jazyka, kultury, náboženské a národní identity, zvyků) spolu s přijatelnými podmínkami pro jejich vývoj. Pro environmentální bezpečnost je naopak podstata v zachování přírodních podmínek, na kterých závisí veškeré ostatní aktivity (Buzan, 1991: 19–20). Pro tyto účely se práce zaměřuje zejména na sektor společenský, jelikož analyzuje problematiku maďarských menšin v zahraničí a identity, čímž do tohoto sektoru tematicky patří.

Tabulka 1: Jednotlivé oblasti sektorové bezpečnosti

Sektor	Zaměření na
Vojenský	soulad útočných a obranných schopností států
Politický	organizační stabilitu států, systémy vlád a ideologií
Ekonomický	přístup ke zdrojům, financím a trhům, jejichž pomocí se drží u moci státní moc
Společenský	udržitelnost tradičních vzorců (jazyka, kultury, náboženské a národní identity, zvyků) s podmínkami pro jejich rozvoj

Environmentální	zachování přírodních podmínek
-----------------	-------------------------------

(Buzan, 1991: 19–20).

Je však důležité zmínit, že podstata sektorového přístupu k bezpečnosti spočívá ve významné možnosti doplňování a provázanosti napříč jednotlivými sektory (Butler, 2009: 44). To znamená, že by bylo chybou se v komplexním pohledu na bezpečnost zaměřovat pouze na jeden z výše zmíněných sektorů, jelikož se v mnohých případech vzájemně doplňují. Jako názorný příklad je možné uvést kritiku opatření vydaných v souvislosti s nákazou Covid-19. Z hlediska ekonomického sektoru bylo téma sekuritizováno v souvislosti s nedozírnými ekonomickými důsledky. Sekuritizován byl mnohdy ale i společenský sektor, kdy docházelo k obviněním, že některá opatření zasahují natolik do osobních svobod, že porušují lidská práva.

Moderní a rozšířené pojetí pojmu bezpečnosti s sebou přináší i případy, kdy na první pohled zcela nesouvisející téma s problematikou bezpečnosti, se může za určitých podmínek stát bezpečnostním tématem, jehož řešení vyžaduje mnohdy přijetí nestandardních opatření (Wertman & Kaunert, 2023: 68–69). Ralf Emmers dokonce uvádí, že „*čím je tvořena bezpečnost, je subjektivní záležitostí*“ (Emmers, 2007: 141). Je tedy zřejmé, že v moderním a širším přístupu ke studiu bezpečnosti, není možné tento fenomén omezit pouze na jedinou tematiku, jako tomu bylo během dominance tradicionalistického přístupu, jenž dominoval zejména v období Studené války.

Toto širší pojetí bezpečnost naráží nicméně na množství kritiků. Nejhlasitějšími z nich jsou zastánci realistického pojetí mezinárodních vztahů, kteří prosazují tradiční přístup zejména se silně vojensky orientovaným zaměřením. Ti mají obavy, že tento nový přístup studium rozmělní a udělá nepřehledným. Naproti tomu zastánci širšího pojetí nikterak nezpochybňují vojenský a ekonomický přístup, ale zdůrazňují, že mohou existovat i jiné faktory ovlivňující státní moc. Zastánci širšího pojetí zároveň přijali tezi bezpečnosti jako sociálního konstruktů, analyzující jakým způsobem a proč politici představitelé na dané téma reagují (Hough, 2004: 7–9).

Jedni z předních zástupců Kodaňské školy B. Buzan a O. Waever sekuritizaci popisují jako proces, pomocí něhož je v politické komunitě konstruováno porozumění, se kterým se má následně zacházet jako s existenční hrozbou pro daný referenční objekt (Buzan & Waever, 2003: 491). Daná problematika může být následně posunuta mimo rámec oblasti standardní politiky do krizové oblasti, kde je potřeba situaci řešit rychle bez standardních

pravidel a regulací tvorby politik (Floyd, 2007: 329). To následně umožňuje aktérovi postupovat v případě potřeby i právě těmito nestandardními kroky v reakci na takovou přímou a akutní hrozbu. Aktér toto bezpečnostní ohrožení identifikuje jako existenční hrozbu, proto je klíčovým termínem spojeným se sekuritizací v tomto případě *přežití* (Emmers, 2007: 137). Úkolem autorů zabývajících se sekuritizací by poté nemělo být objektivní zhodnocení, zda daná událost představuje pro tuto entitu skutečně takové riziko, ale spíše porozumět procesům konstrukce významů, pomocí nichž je definováno, co je považováno za hrozbu, která takovou odpověď vyžaduje (Buzan, Waever & de Wilde, 2005: 37–38).

Při studiu sekuritizace je zcela nezbytné stanovení konkrétních referenčních objektů a určení jednotlivých aktérů. Referenčními objekty jsou za tímto účelem myšleny „*entity, jež jsou existenčně ohroženy a můžou si legitimně nárokovat právo na přežití*“ (Buzan, Waever & de Wilde, 2005: 48). V původních přístupech zastávaly pozice referenčních objektů výhradně státy. Nicméně v současném studiu sekuritizace a zejména poté v některých sektorech tomu tak není. Referenčním objektem se v zásadě může stát cokoliv. Celková úspěšnost sekuritizačního procesu se nicméně může odvíjet od typologie daného objektu. Zcela klíčová je poté vlastnost ztotožnění se cílového publika s nutností přežití daného referenčního objektu. Aby se tak stalo, musí se jednat o entitu dostatečné velikosti (rozsahu), která vyvolá u publika potřebné emoce. Stejně tak ale může nastat problém opačný, kdy kvůli příliš značné velikosti dané entity může dojít k tomu, že objekt bude pro publikum působit jako příliš neurčitý, aby se s ním bylo možné identifikovat (Buzan & Waever, 2009: 255).

Pro každý z jednotlivých sektorů sekuritizace může ale termín přežití znamenat něco jiného. Pro státy je v tomto případě myšleno zejména zachování jejich suverenity. Ve společenském přístupu k sekuritizaci se poté jedná hlavně o otázku identity, jelikož nejdůležitější je zde prostor pro zachování a vývoj jazyka, náboženství, obyčejů, tradic a národních identit (Terriff, Croft, James & Morgan, 2006: 19).

Aktéry sekuritizace je rozuměno těmi, kteří tento proces vedou (jsou hybateli procesu), považují referenční objekty za ohrožené. Jsou těmi, kdo provádí řečový akt (*speech act*) (Buzan, Waever & de Wilde, 2005: 48). V praxi může být tímto aktérem kdokoliv, avšak z hlediska případné úspěšnosti sekuritizace některého tématu, mají vlády, potažmo političtí představitelé, výhodnější úvodní postavení z hlediska potenciálního přesvědčení o míře

hrozby nebo rizika, které vychází z vyšší míry důvěry, jenž jim dává skutečnost, že do svých úřadů byli zvoleni (Emmers, 2007: 140).

Téma má potenciál na to být úspěšně sekuritizováno v případě, že je určeno jako existenční hrozba. Prostředkem k takovému stanovení (určení) je řečový akt (*speech act*). Ten může být definován jako použití řeči či jazyka za účelem definice takového ohrožení, určený cílovému publiku (Emmers, 2007: 139). Koncept těchto řečových aktů byl poprvé představen již v první polovině 60. let minulého století filozofem Johnem L. Austinem a spočíval v analyzování tzv. performativních řečových aktů, které fungují na principu toho, že slova mohou být spouštěčem určité akce (Floyd, 2007: 329). Je ale důležité poznamenat, že jak uvádí B. Buzan, O. Waever a J. de Wilde: „(...) význam (řečových aktů) nespočívá v tom, že označuje nějakou „skutečnější“ událost. Již sama diskurzivní výpověď je tímto aktem. Něco se děje díky tomu, že někdo něco řekne“ (Buzan, Waever & de Wilde, 2005: 37). Na základě této skutečnosti je tak zřejmé, že zde není podstatné nakolik je událost (hrozba) skutečná či opodstatněná. Pro teorii sekuritizace je naopak klíčové už jen to, že se o dané události ve spojení s ohrožením mluví.

Na základě frekvence a charakteru akcentace problému, kterému je ve veřejné debatě věnována pozornost, umísťují B. Buzan, O. Waever a J. de Wilde dané téma na pomyslnou analytickou škálu v rámci tří samostatných kategorií. Na stupnici zcela vlevo lze poté umístit témata depolitizovaná. Tato témata se netěší ze strany státu žádné pozornosti, nestává se součástí veřejných debat, případně veřejného rozhodování. Uprostřed tohoto schématu leží témata politizovaná, kdy se stávají součástí veřejné debaty a politiky, vyžadují vládní zásah z hlediska oficiálních rozhodnutí, případně rozdělení příjmů nebo jinou formu celospolečenské aktivity. Posledním stupněm je poté kategorie sekuritizovaných témat. Na ty je nahlíženo jako na existenční hrozby, jejichž zamezením lze předejít přijetím mimořádných opatření. Za tímto účelem jsou akceptovány činy přesahující mantinely standardního výkonu politiky. Je však podstatné zmínit, že umístění tématu na uvedené škále je v čase proměnlivé. Téma, kterému není přikládána žádná pozornost totiž může v relativně krátkém časovém horizontu být sekuritizováno, tudíž se na křivce posunout směrem doprava a stejně tak může být následně i desekuritizováno a dostat se do kategorie témat depolitizovaných (Buzan, Waever & de Wilde, 2005: 34).

Obrázek 1: Jednotlivé stupně (fáze) vývoje sekuritizace



(Buzan, Waever & de Wilde, 2005: 34)

V této práci je za referenční objekt zvolena identita maďarského národa. Její ohrožení pak může být realizováno prostřednictvím potenciálních incidentů spojených s maďarskou národnostní menšinou v zahraničí. Hlavním aktérem sekuritizačního procesu, který celý tento proces vede, je poté současný maďarský premiér a jedna z hlavních postav své země od pádu komunistického režimu V. Orbán. Na základě zjištěných skutečností bude následně analyzováno to, jakým způsobem V. Orbán toto téma u svého cílového publika akcentuje a zda je skutečně na základě uvedené teorie téma maďarských národnostních menšin V. Orbánem sekuritizováno. Ke stanovení, zda se o sekuritizaci jedná, či nikoliv, pomůže rozhodovací matice zřejmá z následující tabulky.

Tabulka 2: Rozhodovací matice

	Součást veřejné debaty	Vládní zásah	Existenční hrozba	Přijetí mimořádných opatření
depolitizace	ne	ne	ne	ne
politizace	ano	ano	ne	ne
sekuritizace	ano	ano	ano	ano

Zdroj: autor

1. 1. Společenský (societální) sektor bezpečnosti

Společenský rozměr bezpečnosti s sebou přinesl příležitosti na studium těchto témat tam, kde původní vojenské a státocentrické pozice nedostačovaly. Vznikl v návaznosti na konflikty na Balkáně, Transylvánii a bývalém Sovětském svazu a reagoval na situace, kdy se termíny stát a společnost nepřekrývají, zejména tedy tam, kde jsou národnostní menšiny ohroženy ze strany svého „domovského“ státu nebo kde stát či jeho političtí aktéři mobilizují společnost před vnitřní nebo vnější hrozbou (Buzan & Hansen, 2009: 212–213).

Koncept společenské bezpečnosti byl Kodaňskou školou poprvé představen v roce 1993 v knize *Identity, Migration and the New Security Agenda in Europe* a byl nejvlivnější

myšlenkou, která vznikla z rozšíření bezpečnostních studií představených touto školou (Hough, 2004: 106). Pojem společenská bezpečnost zde znamená „*schopnost dané společnosti přežít ve své základní formě pod tlakem měnících se okolních podmínek nebo současných hrozeb*“ (Waever, 1993: 23). Oproti ostatním bezpečnostním sektorům, kde převládající roli z hlediska referenčních objektů představovaly státy, ve společenské bezpečnosti takovou roli tvoří společnost (Tamtéž: 26). Stát propojuje čtyři ostatní sektory bezpečnosti, jelikož v nich je rozhodující hodnotou státní suverenita. Podstatou společenské bezpečnosti je však sebepojetí jedinců a komunit, to znamená jazyk, náboženství, zvyky a kultura, jejichž prostřednictvím se jednotlivci identifikují jako členové dané sociální skupiny. V Evropě se většinou jedná o národy, jinde se může jednat o nábožensky nebo etnicky vymezené společnosti (Danics, 2016: 34). Tato společnost, nebo také kolektivní identita, může fungovat i zcela odděleně od státu – může se například jednat o určité náboženské systémy. Mnohdy stejně tak závisí na charakteru daného referenčního objektu ve smyslu toho, co považuje za bezpečnostní hrozbu a co za přirozenou součást kolektivního vývoje (Buzan, Waever & de Wilde, 2005: 31).

Jak je již naznačeno výše, může být poněkud zavádějící nahlížet na koncept společenské bezpečnosti pouze prizmatem národa. Analytický problém to může představovat zejména tam, kde národ není tvořen jedním etnikem, jako například ve Spojených státech amerických (Hough, 2004: 107). Je však nutné poznamenat, že společenská bezpečnost s tímto termínem neoperuje. V některých případech tak mohou být sledované skupiny vymezeny nábožensky, rasově nebo etnicky. Proto je možná příhodnější v tomto směru označit za primární termín identita. Společenská bezpečnost potom spíše odpovídá termínu „bezpečnost identit“ (Buzan, Waever & de Wilde, 2005: 140). Hlavním opěrným bodem, ze kterého sociální sektor vychází, je skutečnost, že společnost je v tomto případě definována identitou, respektive je tvořena blíže nedefinovaným množstvím jednotlivců, kteří sami sebe identifikují jako kolektiv na základě nějaké společné identity. Důležitým je poté termín „my“. Na základě takové sebeidentifikace a identity se totiž členové jedné komunity odlišují od jiné. Je-li potom ohrožena identita této skupiny, je zároveň ohroženo přežití takové komunity (Miholjic, 2017: 60).

Postupem času uvedla Kodaňská škola jednotlivé agendy společenské bezpečnosti, které se vzájemně od sebe svým charakterem liší. Prvním je migrace, tedy že množina lidí X je přetížena nebo se cítí ohrožena přílivem lidí Y. Společenství osob X pak má obavy z toho, že přílivem těchto osob již nebude to, co dříve, protože se změnou složení

obyvatelstva změni jeho identita. Dále se jedná o horizontální soupeření, které je založeno na tom, že skupina X je nucena, v návaznosti na kulturní a jazykový vliv svého souseda Y, změnit svůj způsob života. Posledním tématem je vertikální soupeření, kdy se skupina X sama přestane vnímat jako komunita. To může být způsobeno vlivem integračního politického projektu, nebo vlivem separatistického „regionalistického“ projektu, jehož prostřednictvím je skupina nucena upravit přístup ke své identitě. Dalším tématem by mohl být úbytek obyvatelstva, například vlivem epidemie, války, hladomoru, přírodní katastrofy nebo řízené genocidy. Identita skupiny X je v tomto případě ohrožena přímým existenčním ohrožením. Mnohdy se navíc nejedná o zcela odlišné typy hrozeb. Naopak, v praxi se mnohdy prolínají (Buzan, Waever & de Wilde, 2005: 141–142).

Je nutné však poznamenat, že termín identita není nový a objevuje se již od období starověkého Řecka. Tématem veřejné debaty a akademického studia se nicméně stává až od 50., potažmo 60. let 20. století. Podle Rogerse Brubakera je možné identitu rozdělit na dvě kategorie, a to na: *„kategorii praxe a kategorii analýzy. Jako kategorii praxe je používána jednotlivci v některých (ne ve všech!) každodenních situacích, aby pochopili sami sebe, své aktivity, to, s čím sdílejí a čím se liší od ostatních. Používají ji ale také politici podnikatelé, aby přesvědčili lidi, aby určitým způsobem pochopili sami sebe, své zájmy a nesnáze, a aby přesvědčili jiné, že jsou (pro určité účely) jeden s druhým „totožní“ a zároveň se od sebe liší. Tím si vytváří půdu pro organizování a ospravedlnění svého budoucího jednání podle určitých linií“* (Brubaker, 2004: 29–30). Kolektivní identita je v tomto případě klíčová a stejně jako v jiných sektorech, i zde je mnohdy akcentováno téma přežití. Hrozba ztráty společné identity může být v tomto směru pro společenskou bezpečnost stejně tak závažná, jako ztráta národní suverenity pro stát, *„(...) když stát ztratí svou suverenitu, nepřežije jako stát. Stejným způsobem, pokud společnost ztratí svou identitu, nepřežije jako společnost“* (Roe, 2005: 43). Je tak zřejmé, že bude-li pojem národ definován jako skupina osob, žijící v jednom státě, může se pro účely výzkumu sekuritizace, potažmo společenské bezpečnosti, jednat o pojem nepřesný, nebo alespoň omezený.

Pocit společenské nejistoty či společenského nebezpečí vzniká, jestliže společenství označí vývoj či možnost určitého vývoje za hrozbu pro svou další existenci (Buzan, Waever & de Wilde, 2005: 140). Pokud je u dané skupiny obyvatel její identita v nebezpečí, může u ní vyvstat pocit ohrožení. V praxi může být spouštěčem tohoto pocitu nepřeborné množství podnětů. Může se jednat o nástroje od omezování svobody projevu, zakazování použití mateřského jazyka, jmen, kulturních zvyklostí, po deportování a zabíjení členů této skupiny

(Roe, 2005: 48). Nebezpečím nicméně může být potenciální zneužitelnost tohoto pocitu u daných skupin obyvatel, kdy někteří političtí představitelé mohou uměle vyvolávat pocity strachu a nebezpečí a získávat tak laciné politické body mnohdy domnělými bezpečnostními hrozbami.

2. Situace maďarských národnostních menšin v zahraničí

Evropa je dnes kontinentem multietnických národů, kde se hranice státu a národa (etnika) zcela překrývají jen vzácně. Nejinak je tomu i v případě Maďarska a Maďarů. Vlivem historických událostí dnes žijí podstatné skupiny maďarských menšin mimo svou původní domovinu. Podle některých zdrojů až 15 milionů Maďarů žije na území Evropy, avšak oficiální čísla hovoří o 12,5 milionech. Z toho nicméně značná část etnických Maďarů v sousedních zemích (Butler, 2007: 1119), kdy více než jeden milion žije v Rumunsku (Hungarytoday, 2023), více než 420 tisíc na Slovensku (Štatistický úrad Slovenskej republiky), necelých 185 tisíc v Srbsku (Ernöfy, 2023), více než 150 tisíc na Ukrajině, téměř 50 tisíc v Rakousku a v dalších zemích. To z maďarského etnika tvoří druhé nejvíce zastoupené evropské etnikum, žijící mimo svou původní domovinu (Butler, 2007: 1119).

Velmi citlivým tématem v rámci vztahů mezi Maďarskem a jeho sousedy se stala otázka udělování maďarského státního občanství etnickým Maďarům žijícím v zahraničí. Maďarsko tak činí na základě novely zákona o občanství⁶, která je v platnosti od 1. ledna 2011⁷. S odvoláním na výše uvedenou novelu tak může být naturalizována osoba, která byla sama maďarským občanem, nebo jimi byli jeden z jejích předků, nebo se domnívá, že jeho, nebo její původ je z Maďarska, prokáže znalost maďarského jazyka, nemá záznam v trestním rejstříku a udělení státního občanství nenaruší veřejný pořádek nebo bezpečnost státu (Evropská komise, 2011).

Samotná změna zákona o občanství nicméně právo účastnit se voleb v Maďarsku automaticky nezakládala. Nezbytnou legislativní změnu v tomto případě představovalo až přijetí nového ústavního zákona s účinností od začátku ledna 2012. Ten totiž na rozdíl od předchozí ústavy z roku 1949 nestanoví povinnost trvalého bydliště na území Maďarska jako předpoklad práva volit (Benátská komise & OSCE, 2012: 11). Od tohoto okamžiku se tak spolu se získáním občanství těmto osobám navíc otevřela možnost hlasovat v maďarských volbách. To je pro V. Orbána přínosné i v tom ohledu, že v drtivé většině jsou tyto občané právě voliči Fidesz⁸ (Echo24).

⁶ Zákon LV z roku 1993 o maďarském občanství.

⁷ V praxi tak do roku 2024 Maďarsko udělilo již téměř jeden milion dvě stě tisíc občanství tímto způsobem (Farkas, 2024).

⁸ V parlamentních volbách v roce 2014 obdržela koalice Fidesz-KDNP 95 % ze všech korespondenčních hlasů, v roce 2018 96 % a v 2022 94 % (Nemzeti Választási Iroda, 2014, 2018, 2022).

Podle poslance ze strany Fidesz Gergelyho Gulyáse Maďarsko touto právní úpravou zajišťující rozšíření volebního práva navázalo na praxi v Evropské unii. Argumentuje zejména tím, že již 23 států Unie poskytuje svým občanům volební právo bez ohledu na místo bydliště (Index.hu, 2012c). Ze zvažovaných procesních variant nakonec zvítězila možnost hlasování poštou. Legislativci, kteří se na tvorbě zákona podíleli tento krok obhajovali zejména tím, že v praxi by, vzhledem k nízkému počtu maďarských zastupitelských úřadů v zahraničí, bylo pro mnoho osob složité dostavit se na velvyslanectví nebo konzulát za účelem odevzdání hlasovacího lístku (Hvg.hu, 2012). Zákon přijatý v maďarské podobě má však svá specifika. Hlavním jeho smyslem totiž bylo umožnit občanům bez trvalého bydliště v Maďarsku účastnit se procesu voleb. To jim je nově umožněno prostřednictvím držitele poštovní licence, kterým svůj volební lístek odešlou. Hlasování poštou nicméně podle právní úpravy není umožněno lidem s trvalým bydlištěm v Maďarsku. Ti mohou nadále volit pouze ve volebních místnostech nebo na zastupitelských úřadech (Nemzeti Választási Iroda, 2023).

Moderní přístup Maďarska ke svým národnostním menšinám v zahraničí je již obsažen maďarské ústavě, kde v preambuli záměrně není zmiňováno Maďarsko jako útvar v současných státních hranicích, ale hovoří jménem celého maďarského národa. Maďarsko pak podle článku D) na sebe bere odpovědnost za osudy Maďarů žijících v zahraničí a zavazuje se k podílení se na rozvoji tamních komunit, identit, individuálních a kolektivních práv, stejně jako posilování spolupráce mezi těmito společenstvími a Maďarskem (Základní zákon Maďarska). Tento náhled rétoricky v průběhu času potvrzují mnozí maďarští čelní představitelé a často bývá součástí jejich veřejných vystoupení. V. Orbán se v tomto smyslu vyjádřil například v roce 2017 během svého projevu při příležitosti zrekonstruování kostela v rumunské obci Floresti poblíž Kluže: *„My, Maďaři, budeme mít budoucnost, když dokážeme ochránit naši komunitu, naše budovy a naše intelektuální dědictví. Pokud se sjednotíme, budeme mít budoucnost. Když zvýšíme počet školek a škol a zpřístupníme vzdělání v maďarštině všem maďarským dětem. Budeme mít budoucnost, pokud vytvoříme podmínky, aby se vám ve vaší vlasti dařilo. Moci zde žít, pracovat, založit zde rodinu a chodit do kostela. A konečně, budeme mít společnou budoucnost, pokud budeme i nadále dělat společná rozhodnutí,“* řekl (24.hu, 2017). Tento přístup, kdy staví Maďarsko do pozice ochránce kolektivních práv maďarské národnostní menšiny, společně s politikou udělování občanství, ale vytváří prostředí pro potenciální spory s ostatními státy, které mohou maďarskou angažovanost v této oblasti hodnotit jako vměšování se do státní suverenity.

Komplikované to může být zejména v období voleb, kdy často neskrývaná podpora politických subjektů maďarských národnostních menšin ze strany Fidesz, může být ostatními stranami v daných zemích brána jako pokus o ovlivnění voleb. Přístup Maďarska navíc v současnosti do velké míry pracuje s předpokladem maďarské národnostní menšiny v zahraničí jako jednotlívým a homogenním celkem, který má na témata svého budoucího vývoje totožný názor.

Práce se v této kapitole zaměřuje na situaci maďarských národnostních menšin v zahraničí, kde z hlediska společenského přístupu k bezpečnosti nahlíží na významné události, které do značné míry utvářely její současnou podobu. V každé jednotlivé podkapitole věnující se dané národnostní menšině (na Slovensku, v Srbsku, v Rumunsku a na Ukrajině), jsou pak analyticko-deskriptivním způsobem uvedeny jednotlivé řečové akty, která k nim pronesl V. Orbán či jiní vrcholní političtí představitelé. Je však důležité uvést, jak zmiňují B. Buzan, O. Waever a J. de Wilde (2005, 37–38), cílem analytika při studiu sekuritizace není hodnotit, zda konkrétní událost pro danou entitu představuje skutečnou hrozbu, nýbrž porozumět konstrukcím těchto řečových aktů. Na základě zjištěných skutečností je poté na konci každé jednotlivé podkapitoly stanoveno, zda z hlediska uvedené teorie je téma dané národnostní menšiny v konkrétní zemi ze strany maďarského premiéra sekuritizováno, či nikoliv.

2. 1. Maďarská národnostní menšina na Slovensku

Je nutné zmínit, že přítomnost maďarské národnostní menšiny na Slovensku přímo souvisí s událostmi spojenými s koncem první světové války, kdy Maďarsko, jako jedna z poražených stran, ztratilo značný kus svého předválečného území. Společně s geopolitickými událostmi té doby se následně nemalá část maďarského obyvatelstva vyskytla mimo své území, na jihovýchodní části Slovenska, v rámci nově vytvořeného Československa. Ačkoliv i dnes představují Maďaři největší národnostní menšinu na Slovensku, jejich celkový počet se v průběhu let snižuje. Stejně tak se snižuje velikost území obývané touto národnostní skupinou (Sándorová & Vančo, 2020: 324). I tak ale nadále Maďaři představují významnou část obyvatel Slovenska. Na základě dat ze sčítání obyvatel z roku 2021, se k maďarské národnosti hlásí 422 065 obyvatel, což představuje 7,75 % všech občanů Slovenska (Štatistický úrad Slovenskej republiky).

Počátek první analyzované události lze datovat již do roku 2009, tedy dříve než se V. Orbán opětovně ujal premiérského křesla, a do období než na jaké se analýza této práce

primárně zaměřuje. Nicméně celá tato sledovaná událost trvala až do roku 2011. Kvůli zmíněnému časovému přesahu je tak v této části zakomponována, přestože nespadá do časového vymezení práce. V roce 2009 přijal slovenský parlament kontroverzní novelu tzv. jazykového zákona. Ta v praxi stanovila, že jediným jazykem při jednání na úřadech či jiných institucích, kde není menšina v daném regionu zastoupena alespoň 20 %, se stala pouze slovenština. Trest zároveň například hrozil provozovatelům restaurací, obchodníkům a jiným, kteří svou nabídku neuvedou ve slovenském jazyce. Podle předkladatelů návrhu právního předpisu se zákon nicméně netýká soukromé konverzace. Za prohřešek proti jazyku, pak novela stanovila možnost uložení pokuty ve výši od 100 do 5000 euro. Novela byla maďarskými politickými představiteli i maďarskou národnostní menšinou žijící na Slovensku tvrdě kritizována jako diskriminující (Lidovky.cz, 2009). Ještě předtím, než zákon vešel v platnost, jej V. Orbán na sjezdu Strany maďarské komunity v Rimavské Sobotě označil za kulturní agresi proti evropským hodnotám. Ve svém projevu dále zákon zhodnotil jako diskriminační a řekl, že v případě důvěry maďarských občanů začnou plánovat společnou budoucnost Maďarů z Karpatské kotliny a dodal: „*(h)istorie ukazují, že pokud jsou v jedné zemi omezována práva jedné komunity, je snadné, aby stejný osud potkal jinou komunitu. Pro mě je otázka slovenského jazykového zákona otázkou svobody*“ (Index.hu, 2009b). Situace v souvislosti s jazykovým zákonem se zčásti urovnala až s platností novely na začátku roku 2011, která výrazně omezila případný peněžní postih a upravila platnost výhradně vůči právnickým osobám, zejména pak státním úřadům (Kopp & Berger, 2011).

Velmi citlivým tématem, které také vyostřilo napjaté maďarsko-slovenské vztahy na konci první dekády 21. století, se stala otázka udělování maďarského státního občanství etnickým Maďarům nebo jejich potomkům v zahraničí. Idea sjednocení maďarského národa byla V. Orbánem mnohdy a pravidelně akcentována, ale v roce 2009 spolu s blížícími se volbami získávala na intenzitě. V té době dokonce zdůraznil, že tato otázka je pro Fidesz jedním ze základních kamenů programu (Index.hu, 2009a). Když byla v květnu 2010 novela zákona maďarským parlamentem skutečně přijata, slovenští zákonodárci v reakci přijali normu, na jejímž základě má dojít ke ztrátě slovenského státního občanství v případě nabytí občanství jiného státu (Idnes.cz). V. Orbán v přijetí zákona o udělování občanství viděl realizaci národního strategického cíle a ukončení diskriminace Maďarů v Karpatské kotlině a dodal, že: „*nesmíme tolerovat, aby i jediný Maďar byl zbaven občanství v zemi, kde žije*“ (Index.hu, 2011b).

Další identitární téma řešily obě strany na jaře 2019, kdy slovenským parlamentem prošla novela zákon o státních symbolech. Ta až na výjimky zakázala na území Slovenska hraní cizích státních hymen (Česká televize, 2019). Svou hymnu přitom slovenští Maďaři zpívají při nejrůznějších ceremoniálech od náboženských obřadů v kostelech, po fotbalová utkání. Paradoxní však bylo, že pro tuto novelu hlasovala i strana Most-Híd, tedy politický subjekt zastupující maďarskou menšinu na Slovensku (Irozhlaz.cz, 2019b). Po vetu slovenského prezidenta Andreje Kisky došlo v dalším parlamentním projednání ke značné úpravě novely, podle které se slovenská hymna hraje během státních svátků, významných dnech, výročí nebo při jiných významných příležitostech celostátního nebo místního charakteru. Hymna cizího státu se pak hraje pouze za přítomnosti oficiální delegace daného státu. Právo fyzických a právnických osob hrát nebo zpívat cizí státní hymnu tím ale není dotčeno (Sme.sk, 2019).

V listopadu 2022 poté V. Orbán vzbudil emoce u představitelů sousedních zemí, když na svůj Facebook zveřejnil video s ikonou maďarského fotbalu Balászem Dzsudzsákem. V něm má maďarský premiér okolo svého krku pověšenou šálu s vyobrazením mapy Velkého Maďarska. V. Orbán na slovenskou kritiku odsuzující historický revizionismus a zdůrazňující slovenskou suverenitu reagoval slovy: „(n)ehledejme něco, co tam není. Maďarský národní tým je týmem všech Maďarů, ať žijí kdekoliv“ (Farkas, 2022). Když se o několik dní později téma dostalo i na pořad jednání zemí Visegrádské skupiny, na závěrečné tiskové konferenci V. Orbán téma dále rozebírat nechtěl a sdělil, že je třeba danou situaci brát s nadhledem (Vilček, 2022). Toto použití mapy Velkého Maďarska není ze strany maďarského premiéra ojedinělé. Už v roce 2019 totiž na sociálních sítích sdílel příspěvek z jednání Fidesz ve své kanceláři, kde se mapa s tímto historickým územím vyjímalala. I tehdy se maďarští představitelé dočkali ze strany protějšků sousedních zemí slov rozčarování (Vaskor, 2019).

V létě 2023 se uskutečnila doposud poslední diplomatická přestřelka mezi oběma státy. Stalo se tak, když V. Orbán na 32. Letní univerzitě maďarské národnostní menšiny v rumunském městě Baila Tușnad odpovídal na otázku týkající se neschopnosti maďarské menšiny sjednotit se a zajistit si tak ve slovenském parlamentu své zastoupení a označil

Slovensko za maďarské odštěpené území (Búry, 2023). „*Drazí Maďaři z Felvidéku⁹, situace zde je absurdní, nemyslíte? A nelze říci, že by to byla chyba někoho jiného. Je vás tu okolo 500 tisíc a Slováků mezi pěti až pěti a půl miliony. To je značná váha. A nemůžeme říci, že důvod, proč se nejsme schopni zorganizovat je kvůli Slovákům. Ano, dělají nějaké spekulace, ale to je součástí života. Upřímně musím říci, že skutečnost, že Maďaři ve Felvidéku nejsou schopni dosáhnout na parlamentní zastoupení v Bratislavě, je špatné. Musíte udělat více, pokud chcete něco udělat pro svou zemi v jejích odtržených částech. Máme právo být zastoupeni ve slovenském parlamentu, tohoto práva nás nikdo nezbavil a je nás dost na to, abychom splnili ústavní požadavky*“ (Miniszterelnok.hu, 2023).

V obecné rovině, zdá se, že slovensko-maďarské vztahy za poslední období lze definovat jako oboustranně vřelejší a otevřenější. To ostatně na začátku roku 2024 potvrdil po schůzce se slovenským premiérem Robertem Ficem sám V. Orbán, když řekl, že: „*(v)ztahy mezi Maďarskem a Slovenskem nebyly nikdy tak dobré, jako nyní, protože obě země jsou v rámci Evropské unie propojeny tak, že se vzájemně posilují, jak po stránce fyzické, ekonomické, tak i po stránce energetické bezpečnosti* (Siklós, 2024). Zejména tak lze říci v porovnání s počátkem tisíciletí, kdy byly vztahy mezi oběma zeměmi popisovány jako vůbec historicky nejhorší. Spory dokonce vy eskalovaly tím, že Slovensko diplomatickou nótou zakázalo vstup na své území tehdejšímu maďarskému prezidentovi Lázsló Sólyomovi, který se chtěl v Komárně účastnit odhalení sochy Svatého Štěpána, maďarského patrona. Datum návštěvy prezidenta L. Sólyoma ale stejně tak odpovídalo dni 41. výročí okupace Slovenska vojsky Varšavské smlouvy. Slovensko tuto skutečnost považovalo za provokaci a vstup maďarskému představiteli odepřelo (Vorlová, 2009). Roztržku musel po více než třech letech rozhodnout až Nejvyšší evropský soud, který stvrdil, že Slovensko maďarskému prezidentu vstup odepřelo oprávněně, protože jeho rozhodnutí o omezení vstupu není v rozporu s právem na volný pohyb občanů Evropské unie, jelikož hlava státu není jakýmkoliv občanem a pro státní návštěvy existují specifická pravidla (Houska, 2013).

Při bližším pohledu na výše zmíněné události, které do značné míry spoluformovaly vzájemné slovensko-maďarské vztahy za posledních 15 let, je možné v nich najít období bez

⁹ Felvidék je maďarské historické označení pro Horní Uhersko v období tzv. Velkého Maďarska, obývané převážně slovenským etnikem, v politickém kontextu je slovo používáno také pro pejorativní označení Slovenska (Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra).

zjevné eskalace v době premiérství R. Fica (2012–2018). Může se jednat o náhodu, stejně tak ale může tato skutečnost vycházet z pragmatičnosti a vzájemných sympatií, se kterými oba aktéři ve společných vztazích vystupují. Po vítězství R. Fica v předčasných parlamentních volbách v roce 2012 a následném složení jednobarevné vlády, se všeobecně očekávalo zhoršení vzájemných vztahů mezi oběma zeměmi a jejich návrat do období před rok 2010. Výrazné zhoršení se ale nekonalo a obě strany se zaměřily zejména na posílení ekonomické spolupráce, zatímco o citlivém tématu menšin se veřejně mlčí (Magyari, Miklósi & Földes, 2012). Postupem času navíc R. Fico nahradil ve svém politickém slovníku téma Maďarů migranty a političtí představitelé z řad maďarské národnostní menšiny na Slovensku se začali etablovat i v jiných než pouze etnicky maďarských politických stranách, čímž mohli pomoci standardním politickým stranám s přízní této národnostní menšiny (Bábel, 2023). Tímto způsobem tak mohlo být štěpení společnosti na slovensko-maďarském základě umírněno. Politické preference V. Orbána na Slovensku dokládá i skutečnost, jakým způsobem se do dění slovenských voleb zapojují maďarská státní média. Maďarská národnostní menšina totiž i přes své konstantně snižující se počty stále dokáže z hlediska volebních výsledků představovat významný prvek. Výrazné oteplení vzájemných vztahů tak dokládá i fakt, že před předčasnými volbami v roce 2023, obdržel R. Fico nebývalý prostor ve formě exkluzivních rozhovorů ve státem vlastněné maďarské televizi M1, a to jako jediný představitel z preferenčně nejsilnějších stran (Blažek, 2023). Stejnou formu podpory u tohoto státního média získal v dubnu 2024 před druhým kolem prezidentských voleb i budoucí úspěšný prezidentský kandidát Peter Pellegrini, který ve svém vystoupení mimo jiné chválil směřování maďarské politiky (Vilček, 2024).

Na základě výše analyzovaných událostí je zřejmé, že téma maďarské menšiny na Slovensku je součástí agendy V. Orbána. Nedá se nicméně říci, že by v posledních letech nějakým významným způsobem utvářela společnou politiku. Na základě teorie sekuritizace navíc nelze určit, že by výše uvedené výroky týkající se maďarské národnostní menšiny na Slovensku, zcela naplňovaly sekuritizační definiční kritéria. V. Orbán se mnohdy ve svých výrocích (a to nejenom ve vztahu ke Slovensku) vrací k odkazu Velkého Maďarska. V této souvislosti následně volí slova líbivá koncovému publiku, kterým často bývají uvedené menšiny. Mnohdy ale mají pouze deklaratorní povahu, která se nijak neodráží na utváření konkrétní politiky, jež je pro teorii sekuritizace jedním z definičních prvků. Vládní zásahy jsou tak patrné zejména ve snaze naplnění konkrétní politiky vůči maďarským národnostním

menšinám, konkrétně poté při setrvalé kritice v období schvalování tzv. jazykového zákona, který byl nakonec vlivem kritiky brzy novelizován do své mírnější podoby.

Tabulka 3: Rozhodovací matice: Případ maďarské národnostní menšiny na Slovensku

	Součást veřejné debaty	Vládní zásah	Existenční hrozba	Přijetí mimořádných opatření
Slovensko	ano	ano	ne	ne

Zdroj: autor

Téma slovenských národnostních menšin tak z úst maďarského premiéra spíše naplňuje povahu politizace, kdy se mnohdy snaží téma akcentovat v rámci veřejné diskuze a přikládá mu značnou důležitost (zejména poté v otázce slovenského jazykového zákona nebo udělování maďarského občanství), nesnaží se ho však vykreslit jako existenční hrozbu. Stejným způsobem nebylo analýzou shledáno přijetí jakýchkoliv mimořádných opatření vybočující mimo rámec standardního utváření politiky. Proto tedy není možné na základě výše uvedeného stanovit, že by problematika maďarské národnostní menšiny na Slovensku byla ze strany V. Orbána sekuritizována. V analyzované rétorice řečových aktů maďarského premiéra lze nicméně vyzorovat prvky politizace daného problému.

2. 2. Maďarská národnostní menšina v Srbsku

Tak jako v ostatních státech i v Srbsku se početní stav maďarské národnostní menšiny setrvale snižuje. Ještě v roce 1991 vyjadřovalo svojí příslušnost k maďarské komunitě 346 tisíc občanů (Bošković, 2020: 117). Nicméně na základě sčítání lidu v roce 2022 se prohlašovalo za Maďary „jen“ necelých 185 tisíc osob. Negativní demografický vývoj je nicméně problémem celého Srbska v novodobé historii. Hlavními důvody podepisující se na této skutečnosti jsou především nízká porodnost a vysoká míra migrace mířící převážně do západoevropských států (Ernőfy, 2023). Geograficky většina příslušníků maďarské menšiny žije poblíž maďarských hranic, v severní části regionu, který se nazývá Vojvodina. Zde dokonce i přes snižující se stavy v některých obcích představují národnostní většinu (Budimir & Vuković, 2018: 104).

Na politické úrovni jsou vzájemné vztahy mezi oběma zeměmi často hodnoceny jako pozitivní. Samotní čelní představitelé dokonce mnohdy o moderních maďarsko-srbských vztazích hovoří jako o excelentních (Abouthungary.hu, 2023) nebo jako historicky nejlepších (Abouthungary.hu, 2024). To se podepisuje na skutečnosti, že Maďarsko je dlouhodobě hlasitým zastáncem srbského členství v Evropské unii, kde kritizuje tzv. únavu

z rozšíření. Podle V. Orbána je navíc „(...) vstup Srbska do Evropské unie základním maďarským národním zájmem“ (Magyarország Kormánya, 2016c). Paralelně s tím maďarský premiér kritizuje přístupová jednání Ukrajiny do Evropské unie, která označuje za politická, zatímco země západního Balkánu musely a musí na tento zdoluhavý proces čekat (Herczeg, 2023). Maďarsko a Srbsko navíc v posledních letech aktivně spolupracují na rozvoji společného obchodu a investic do nejrůznějších projektů. Navíc Vojvodinský maďarský svaz (VMSZ), který slouží jako nejužší spojnice mezi Maďarskem a Srbskem, a který je v úzkém kontaktu s Fidesz, má zastoupení v srbském parlamentu i v zastoupení v nižších správních celcích. V srbském politickém prostředí navíc figuruje jako spojenec vládní Srbské pokrokové strany (SNS), kde například v zastupitelstvu města Bělehrad tyto strany utvářely vládnoucí koalici (Magyarország Kormánya, 2016a).

Z hlediska témat spojených se společenským sektorem bezpečnosti, považuje V. Orbán za pozitivní krok Srbska ohledně schválení zákona o národních radách, na jejímž základě na podzim 2010 byla maďarskou národnostní menšinou přímo zvolena Maďarská národní rada. V Bělehradě v listopadu téhož roku po vzájemném jednání se srbským prezidentem Borisem Tadičem V. Orbán uvedl, že tento zákon „ukazuje na velkou odvahu ze strany Bělehradu (...) ale jsem si jistý, že po převzetí institucí najdeme v Srbsku silnou a spokojenou maďarskou menšinu“ (Hvg.hu, 2010). Tato legislativa navazuje na zákon z roku 2002 o ochraně práv a svobod národnostních menšin a nově upravuje podmínky pro ustanovení jednotlivých rad, specifikuje volbu členů, způsob financování a definuje jejich místo v srbském politickém systému. O zřízení těchto rad rozhodují menšiny samy. Jedná se o samosprávné instituce, jejichž rozhodovací pravomoci se nejvíce promítají do oblastí vzdělání, kultury, mateřského jazyka, užívání úředního jazyka nebo písma. V jejich pravomoci je zároveň vytváření institucí nebo podnikatelských sdružení (Pataky, 2010).

Sporným tématem mezi oběma zeměmi se stal v roce 2011 návrh zákona o restitucích obětí komunismu (jinak nazýván též jako rehabilitační zákon). Otázku restituce majetku znárodněného komunistickým režimem nebo adekvátního vyplacení mělo Srbsko jako povinnost ze strany Evropské unie k získání statusu kandidátské země. Zákon se ale ve své navržené podobě setkal s odporem jak maďarsky žijící menšiny v Srbsku, tak představitelů Maďarska. Problematické ustanovení zákona totiž nepřiznávalo restituční nárok osobám, které sloužily v ozbrojených složkách, které se během druhé světové války podílely na okupaci Jugoslávie a jejich potomkům (Barlovac, 2011). Maďarská strana v této části nicméně shledávala princip kolektivní viny a volala po následném odmítnutí nároku až

na základě rozhodnutí soudu, který přezkoumá, zda se konkrétní osoba skutečně dopustila válečného zločinu. Citlivost dané otázky je zřejmá už ze skutečnosti, že Maďarsko bylo připraveno v hlasování odmítnout Srbsko jako jeden z kandidátských států Evropské unie (Kormányportál, 2011). Srbsko nakonec maďarské straně ustoupilo, když parlament problematiku část zákona upravil tak, že etničtí Maďaři mohli být nároku na restituce majetku zbaveni až po rozhodnutí soudu (Barlovac, 2011).

Kromě tohoto ojedinělého případu kritiky, se maďarští čelní představitelé ve svých výstupech vyjadřují o situaci maďarské národnostní menšiny v Srbsku veskrze pozitivně. Ministr zahraničí a obchodu Péter Szijjártó například v roce 2017 uvedl, že Maďarsko nenechá nikoho poučovat Srbsko o právech menšin (Bakró-Nagy, 2017), protože ze všech sousedních zemí garantuje právě Srbsko maďarské národnostní menšině nejvíce práv (Index.hu, 2020). Podobným způsobem se o tamní maďarské národnostní menšině vyjadřuje i V. Orbán. Ten po jednání se srbskou předsedkyní vlády Anou Brnabičovou 9. února 2018 nejprve zmínil, že Srbsko a Maďarsko musí společně chránit hranice, čímž ochraňují svou kulturní identitu před masovou migrací. Dále uvedl, že srbská menšinová politika je příkladná, když podporuje autonomii maďarské menšiny, její kulturní rady a národní instituce, na rozdíl od situace, kterou zažívají ostatní maďarské národnostní menšiny žijících v Karpatské kotlině (Magyarország Kormánya, 2018b).

Vztahy mezi oběma zeměmi jsou do značné míry ovlivněny pragmatickými vazbami mezi V. Orbánem a Aleksandarem Vučićem. Vzájemné sblížení bylo patrné již po parlamentních volbách v Srbsku v dubnu 2014. Maďarský premiér tehdy okomentoval možnou spolupráci mezi VMSZ, která získala šest mandátů, a Vučićovou SNS, která ve volbách zvítězila ziskem absolutní většiny, za lákavé a zdůraznil dobré vztahy mezi oběma stranami již od roku 2012, kdy byla SNS součástí vládnoucí koalice (Kormányportál, 2014b). Partnerství mezi oběma politiky dosáhlo té úrovně, že v dubnu 2016, před srbskými parlamentními volbami, ve veřejném vystoupení po společném jednání v Subotici, nepřímo podpořil A. Vučiče a jeho vládu, jakožto nezbytné faktory dobrých maďarsko-srbských vztahů a investic v regionu (Magyarország Kormánya, 2016b). V prezidentských volbách v Srbsku 2017 se VMSZ, oproti předchozím tradicím, rozhodla nekandidovat a namísto toho otevřeně podpořila A. Vučiče. Na propagačním letáku byl dokonce tehdejší srbský premiér vyobrazen společně s předsedou VMSZ Istvánem Pásztorem a V. Orbánem (Index.hu, 2017). Ze strany maďarského premiéra spočívá pragmatičnost vzájemného vztahu i v tom, že kdyby se podařil zrealizovat jím dlouho propagovanou snahu o vstup Srbska do Evropské unie,

pozornost Bruselu směřující na principy neliberální demokracie v Maďarsku by se rozprostřela, zatímco blok zemí podobného smýšlení by se rozšířil. Srbsko je pro Maďarsko navíc důležitý partner i z hlediska migrace. Během migrační krize na přelomu let 2014 a 2015 totiž Srbsko a Severní Makedonie byly tranzitními zeměmi migrantů v jejich cestě do Maďarska. Korektní vztah s těmito aktéry tak významným způsobem pomáhá Maďarsku v jejich snaze kontrolovat příchod těchto osob do země (Rankovič, 2023).

Politika V. Orbána vůči maďarským národnostním menšinám je patrná i z hlediska realizovaných maďarských investic v Srbsku, zejména poté ve Vojvodině. Maďarská vláda navíc v rámci předvolebních kampaní téma budoucnosti investic do regionu mnohdy podmiňuje volebním úspěchem Fidesz. V březnu 2022, tedy jen pár týdnů před maďarskými parlamentními volbami, uvedl Levente Magyar, státní tajemník ministerstva zahraničí a obchodu, že pokračování Programu hospodářského rozvoje Vojvodiny¹⁰, je podmíněno získáním důvěry od voličů v nadcházejících volbách (Varga, 2022). Tímto způsobem se tamní političtí představitelé snaží motivovat potenciální voliče k účasti ve volbách a k získání jejich podpory.

Výše uvedená část práce se snažila analyzovat skutečnosti utvářející situaci maďarské národnostní menšiny v Srbsku. Jak nicméně bylo zjištěno, aktuální situace tamní maďarské národnostní menšiny není ze strany V. Orbána klasifikována pro tamní komunitu jako bezpečnostní hrozba. Z pohledu společenského sektoru bezpečnosti není o vztahu majoritní společnosti a tamní maďarské komunity V. Orbánem prakticky vůbec referováno. Jednotlivé řečové akty se tak výhradně nezmiňují o nebezpečí pro místní maďarskou komunitu. Naopak, témata spojená s těmito menšinami jsou vrcholnými představiteli obou zemí mnohokrát zmiňována z hlediska pozitiv, která v celkovém důsledku pomáhají utvářet náhled, který oba představitelé prezentují jako odraz současných vztahů. Téma ohrožení referenčního objektu v Srbsku tak není V. Orbánem akcentováno ve snaze učinit z něj součást veřejné debaty, vládní zásah tak zde není potřeba. Stejně tak nelze vyznívat, že by dané téma bylo prezentováno jako existenční hrozba pro danou entitu a z těchto důvodů

¹⁰ Program byl představen v roce 2016 s rozpočtem 50 miliard forintů, s tím, že 30 miliard mělo být poskytnuto ve formě úvěrů, zbylých 20 miliard ve formě nevratné státní podpory. Investice mají směřovat zejména do rozvoje v oblasti zemědělství, cestovního ruchu, rozvoje malého a středního podnikání (24.hu, 2016). Prostředky poskytnuty prostřednictvím Programu ale byly postupně navyšovány a v roce 2022 již dosahovaly více než 120 miliard forintů, kterými bylo podpořeno více než 14 000 žadatelů (Varga, 2022).

tak nebylo potřeba přistupovat k řešením, jež by byly mimo rámec standardních politických opatření.

Tabulka 4: Rozhodovací matice: Případ maďarské národnostní menšiny v Srbsku

	Součást veřejné debaty	Vládní zásah	Existenční hrozba	Přijetí mimořádných opatření
Srbsko	ne	ne	ne	ne

Zdroj: autor

Na základě výše zjištěných skutečností je tak patrné, že otázka maďarské národnostní menšiny v Srbsku není ze strany V. Orbána sekuritizována. Stejným způsobem není téma možné hodnotit ani jako politizované, jelikož zde nedošlo naplnění ani jednoho z výše uvedených definičních kritérií. Z uvedené matice tak lze problematiku maďarské národnostní menšiny v Srbsku ze strany V. Orbána vyhodnotit jako téma depolitizované.

2. 3. Maďarská národnostní menšina v Rumunsku

Své nejpočetnější zastoupení v zahraničí má maďarská národnostní menšina v Rumunsku, kde takřka absolutní většina příslušníků této komunity obývá historické území Transylvánie¹¹, která byla do poloviny 19. století východní součástí Uherského království. Do roku 1920 pak náležela Rakousku-Uhersku. Následkem geopolitické reality po první světové válce, a s ní související změnou hranic, tak vznikla v Rumunsku největší etnická a jazyková maďarská komunita, a to i s ohledem na skutečnost, že po utvoření nových hranic 200 tisíc Maďarů opustilo Rumunsko a usadilo se v Maďarsku. Stejně jako v ostatních místech Karpatské kotliny, i v Rumunsku se počet osob hlásící se k maďarské národnostní menšině setrvale snižuje a jestliže jejich počet na základě rumunského sčítání lidu v roce 2002 představoval 1 431 807 (Benő & Szilágyi, 2005: 133–135), v roce 2021 již jen 1 002 151 (Hungarytoday.hu, 2023).

Specifickým tématem, utvářející vzájemné vztahy mezi majoritní rumunskou společností a maďarskou národnostní menšinou v Rumunsku, je otázka autonomie Sedmihradska, zejména poté Sikulsku¹². Sám maďarský premiér se v Baile Tusnad v roce 2017 vyjádřil, že autonomii Sedmihradska jednoznačně podporuje (Magyarország

¹¹ Bývá uváděno až 98,9 % (Benő & Szilágyi, 2005: 134).

¹² Sikulsko je region v centrální části Rumunska se silným zastoupením maďarské národnostní menšiny (Brolík, 2022).

Kormánya, 2017a). Hlasy po autonomii a samosprávě tohoto regionu se ze strany maďarského etnika objevují dlouhodobě. Rumunská veřejnost a političtí představitelé je nicméně odmítají z důvodu protiústavnosti takového kroku a potenciálního ohrožení územní integrity Rumunska (Zahorán, 2013).

I když téma autonomie Sikulsku, ve svých nejrůznějších podobách, byla v moderní historii země součástí jednání komor rumunského parlamentu, žádný z předložených návrhů nebyl doposud z výše uvedených důvodů akceptován. Teoreticky tak maďarská národnostní menšina požívala formu autonomie během komunistické vlády v Rumunsku, a to až do 60. let¹³. V roce 1952 totiž Rumunsko pod tlakem Sovětského svazu, který se obával sociálního pnutí až možných etnických sporů, ustanovilo v Sikulsku Maďarskou autonomní oblast. S narůstajícími nacionalistickými tendencemi v rámci Rumunské dělnické strany v 60. letech, byla ale v roce 1968 definitivně zrušena (Manzinger, 2021: 149–152). Snahy o prosazení autonomie probíhaly na parlamentní půdě v moderní historii Rumunska hned několikrát. Naposledy o tomto tématu hlasovala dolní komora v prosinci 2023. Během jednání zákonodárci nejprve zamítli přiznání autonomního statusu Sikulsku¹⁴, následně zamítli uznání statusu autonomie maďarského národního společenství a v poslední řadě odmítli návrh rámcového zákona o kulturní autonomii národnostních menšin (Hvg.hu, 2023c). Otázku autonomie Sikulsku aktuálně zmínil v únoru 2024 i rumunský premiér Marcel Ciolacu, který oznámil, že tento region nikdy svou autonomii nedostane. Zároveň ale uvedl, že nechápe jádro současného napětí mezi komunitami, jelikož historicky byli místní Maďaři a Rumuni spojenci (24.hu, 2024).

Na rozdíl od tématu autonomie, otázka udělování maďarského státního občanství, které aktivně probíhá od roku 2010, nebyla pro rumunské představitele nikterak zásadní překážkou v rámci maďarsko-rumunských vztahů. Stejně jako například Srbsko, a na rozdíl od Slovenska nebo Ukrajiny, Rumunsko status více občanství uznává. V tomto směru se vyjádřil i tehdejší rumunský prezident Traian Basescu: *„(n)emáme žádné námítky proti maďarskému zákonu, který usnadňuje udělování maďarského občanství etnickým Maďarům*

¹³ Autonomie regionu byla nicméně v té době patrná převážně pouze z názvu, v praxi se však o nezávislou samosprávu nejednalo. Do současnosti se avšak jedná o jediný případ, kdy Rumunsko alespoň jmenovitě přijalo jakoukoliv formu územní autonomie regionu s maďarskou národnostní menšinou (Manzinger, 2021: 152).

¹⁴ Pro zamítnutí návrhu zákona se vyjádřilo 260 z 329 přítomných poslanců. Pouze 16 z nich zákon podpořilo (Hvg.hu, 2023c).

žijícím v zahraničí“ (Chiriac, 2010). Tento postoj rumunského vedení je pochopitelný i v kontextu prosazování práv rumunské komunity v Moldavsku (Iván, 2012).

Patrné zhoršení vzájemných vztahů bylo zřejmé od roku 2012. Do té doby byl totiž Demokratický svaz Maďarů v Rumunsku (RMDSZ) součástí rumunské vládní koalice a tudíž požadavky týkající se práv maďarské menšiny, musely být v rámci vládní stability, brány v potaz. Po volbách v témže roce byl nicméně RMDSZ nucen odejít do opozice. Se jmenováním nové levicové vlády premiéra Victora Ponty začala být změna vývoje vztahu brzy zřejmá. Jedním z prvních opatření vlády totiž bylo odvolání prefektů¹⁵ a podprefektů z řad maďarské národnostní menšiny z vedení žup. Nově tak ve vrcholných funkcích těchto samosprávných celků nezůstal žádný z představitelů této národnostní menšiny (Index.hu, 2012b).

Dalším nepopulárním krokem vlády pak bylo zabránění zřízení maďarské lékařské a farmaceutické fakulty univerzity v Targu Mures (MOGYE)¹⁶ (András, 2012). Jako útok na katolickou církev, maďarské menšiny a děti označilo Maďarsko plánované rozhodnutí o pozastavení činnosti katolické střední školy Ference Rákócziho v Targu Mures rumunskými úřady v létě 2017. Střet zde spočíval v tom, že škola byla otevřena se svolením místního magistrátu, nicméně bez souhlasu ministerstva školství. Problematické také bylo, že k instituci zároveň vedení školy mimo svou pravomoc připojilo maďarské třídy z dvojjazyčné střední školy působící ve stejné budově. Rumunská protikorupční prokuratura navíc v souvislosti s uvedenou institucí řešila okolnosti ohledně převodu majetku budovy školy, který církev získala v roce 2004 poté, co ji byl v období komunismu znárodněn. Pozastavení výuky na této škole fakticky ohrožovalo pokračování výuky v mateřském jazyce u více než 400 studentů. Podle zástupců RMDSZ se navíc jednalo o formální chybu, kdy místní inspektor a ředitel jednali v dobré víře a že skutečný důvod uzavření školy je v tomto případě jiný (Kugyela, 2017).

Situace byla nakonec vyřešena tak, že výuka byla ve stejné budově obnovena, ačkoliv organizačně přešlo fungování vzdělávací instituce pod lyceum Bolyaie Farkase. Prakticky po celou dobu řešení této krize čelila rumunská strana značnému diplomatickému nátlaku od

¹⁵ Prefekt je zástupce vlády a vedoucí místní správy na úrovni jednotlivých samosprávných celků (žup) (Dragos, 2017: 2).

¹⁶ Právě vytvoření těchto dvou maďarských fakult bylo jedním z důvodů vyslovení nedůvěry předchozí rumunské vládě premiéra Mihaie Ungureanua (Index.hu, 2012a).

vrcholných maďarských představitelů. Situace vy eskalovala do té míry, že Maďarsko hrozilo vetováním vstupu Rumunska do OECD (Medvegy, 2018). Podle V. Orbána byly okolnosti týkající se omezení výuky na škole „*případem, který lze z maďarského pohledu jen těžko interpretovat jinak než oficiálním projevem nepřátelství vůči Maďarům. (...) Na druhou stranu prosazování práv menšin, která jsou zároveň právy univerzálními a patří k náboženské svobodě, postupuje hlemýždím tempem*“ (Magyarország Kormánya, 2017e). V roce 2022 poté maďarský premiér ve vztahu k výuce v maďarském jazyce v Transylvánii uvedl, že v regionu obnovované školky a školy jsou hrází maďarského přežití a zároveň situaci přirovnal k historické události boje o fyzické přežití v Uhersku a Sedmihradsku v době reformace (24.hu, 2022).

Nová vláda navíc oznámila, že novela zákona o národnostních menšinách, která od roku 2005 nebyla projednána, bude přijata bez kapitoly o kulturní autonomii. To podle maďarských představitelů negativním způsobem ovlivní práva maďarské národnostní menšiny. Stejným třaskavým tématem byl i plán na regionální reorganizaci (András, 2012). Ten by současných 41 rumunských okresů přeměnil na osm. Tři stávající okresy s převážně maďarským obyvatelstvem by navíc byly začleněny do centrálního rumunského okresu. V této souvislosti by maďarská menšina v Rumunsku ztratila mnohá svá práva (Verseck, 2013). Snaha o tento způsob reformy veřejné správy odsoudilo v navazující demonstraci asi 100 tisíc účastníků odmítajících regionální reorganizaci a požadující vyšší míru autonomie. Na akci se podílely všechny maďarské politické organizace v Rumunsku s podporou většiny politických stran v Maďarsku, včetně vládnoucího Fidesz (Varjasi, 2013). V. Orbán v této souvislosti volal po zvýšené pozornosti vůči tomuto regionu „*aby se zde, ve středoevropském regionu, život náhle neobrátil směrem k národním nepřátelstvím*“ (András, 2012). Téma reorganizace se opět stalo aktuálním v první polovině roku 2023. V návrhu je uvedeno snížení počtu okresů na 15. Zároveň návrh opět počítá s dělením okresů tak, že v novém uspořádání nebude žádný okres s většinovým zastoupením maďarské národnostní menšiny (24.hu, 2023).

V roce 2013 propukla mezi oběma zeměmi hluboká diplomatická krize¹⁷. Důvodem sporu bylo odstranění sikulské vlajky z administrativní budovy ve Sfantu Gheorghe zástupci rumunské vlády před jmenováním nového tamního prefekta. Tehdejší maďarský ministr

¹⁷ Obě země dokonce vyhrožovaly vzájemným vyhoštěním velvyslanců. Spor bývá někdy označován jako tzv. vlajková válka (Verseck, 2013).

zahraničí a obchodu Zsolt Németh dokonce tento krok označil za agresi proti maďarské komunitě v Transylvánii. K tomuto výroku se vrátil rumunský premiér V. Ponta s tím, že zakazuje vměšování do vnitřních záležitostí Rumunska. Podle něj je navíc téma ze strany Fidesz uměle přiživováno, jelikož se tím maďarští politici snaží odvést pozornost od svých vnitrostátních problémů v souvislosti s blížícími se maďarskými parlamentními volbami (Verseck, 2013). Problematika vlajky se jako hlavní téma maďarsko-rumunských vztahů vrátilo na počátku ledna 2018, kdy tehdejší rumunský předseda vlády Mihai Tudose řekl v rozhovoru pro rumunskou televizi Realitatea, že: „(p)okud bude sikulská vlajka pověšena na institucích v Sikulsku, budou viset i ti, kteří ji vyvěsili“ (Botos, 2018). Maďarskou odpověď na tuto aféru poskytl ministr zahraničí a obchodu P. Szijjártó, který zmínil, že kolektivní vyhrožování národnostní komunitě je v 21. století nehodno evropským hodnotám a vyjádření rumunského premiéra tak považuje za nepřijatelné (Magyarország Kormánya, 2018a).

V létě 2015 řešily obě strany příspěvek V. Orbána, který zveřejnil na sociální síti Facebook. Maďarský premiér publikoval obrázek, na němž jsou vystaveny sběratelské odznaky Velkého Maďarska, včetně sikulské vlajky. Ze strany Rumunska bylo gesto označeno za provokaci a snahu o revizionismus (Index.hu, 2015). Na začátku prosince téhož roku vyjádřil V. Orbán na zasedání Maďarské stálé konference v Budapešti silné znepokojení nad vyšetřováním vedené proti maďarským politikům v Transylvánii. Z hlediska práv menšin shledává v Rumunsku v posledním období odklon od evropských standardů. Nespokojenost také přetrvává nad nevyřešenou otázkou maďarských lékařských a farmaceutických fakult z roku 2012 (Magyarország Kormánya, 2015). V této návaznosti vyjádřil V. Orbán znepokojení nad situací maďarské národnostní menšiny v Sedmihradsku z hlediska práv menšin, které, z hlediska otázky jazyka, zažívá odnímání evropských standardů. Zhoršující se vzájemné vztahy maďarský premiér poté označil za smutné (Miniszterelnok.hu, 2015).

V prosinci 2018 před parlamentními volbami v Rumunsku V. Orbán zdůrazňoval nezbytnost vysoké volební účasti maďarské národnostní menšiny, protože jen tak bude moci prosazovat své zájmy. Zároveň dodal, že Maďarům v Rumunsku se ne vždy dostává potřebné úcty a že tamní vláda se nesnaží odstraňovat všechny překážky na cestě v rozvoji místní maďarské komunity (Magyarország Kormánya, 2016d). Úspěch v tamních volbách dává maďarský premiér do přímé souvislosti s přežitím Transylvánských Maďarů. „*Pokud Maďaři chtějí důstojný život v Transylvánii a očekávají, že jim Rumunsko poskytne respekt,*

úctu a práva, která si zaslouží, pak se musí za svou komunitu postavit, musí jít volit,“ řekl a zároveň dodal, že v následujících letech očekává z hlediska menšinových práv v Rumunsku krok zpět (Magyarország Kormánya, 2016e).

Na základě výše zjištěných skutečností týkajících se situace maďarské národnostní menšiny žijící v Rumunsku, je patrné, že téma společenské (sociální) bezpečnosti je ze strany V. Orbána tématem, které se snaží veřejně akcentovat do té míry, že se bezpochyby jedná o téma veřejné debaty na základě charakteru řečových aktů jím pronesených ve vztahu k identitárním otázkám. To je zřejmé hned z výroků maďarského premiéra vyřčených v souvislosti s událostmi okolo střední školy Ference Rákócsiho v Targu Mures, vyšetřováním politiků maďarského původu v Sedmihradsku nebo snahu o nastolování této otázky v rámci veřejné debaty prostřednictvím provokativního obrázku s identitárními prvky. Samostatnou kapitolu v této oblasti poté představuje otázka autonomie Sedmihradska nebo Sikulska. Zde V. Orbán setrvale rétoricky otázku autonomie podporuje. Konkrétní detaily ale přenechává na zástupcích menšiny v Rumunsku. Stanovit exaktní odpověď v rámci kategorie sekuritizačního procesu týkající se vládního zásahu, není v rumunském případě zcela jednoduché. Z hlediska vládní intervence v této oblasti zde byla za uvedené období zaznamenána hrozba vetem rumunské žádosti o vstup do OECD ze strany maďarských čelních představitelů. Vyhrocenou situaci okolo vzdělávací instituce v Targu Mures se ale povedlo obnovením výuky pro maďarskou stranu uspokojivě vyřešit a tudíž v praxi k žádnému vládnímu zásahu v tomto případě nedošlo. Otázka přímé existenční hrozby nebyla z úst V. Orbána směřující k situaci maďarské menšiny v Rumunsku zřejmá. Při širší interpretaci tak ale lze hodnotit výrok maďarského premiéra, který pronesl v roce 2022 ohledně vzdělávání v mateřském jazyce v Sedmihradsku a znovuotevírání tamních vzdělávacích institucí, kdy tyto dva faktory určil za klíčové z hlediska přežití maďarské identity. Z hlediska logiky výroku by tak do této kategorie mohlo spadat i vyjádření V. Orbána pronesené před rumunskými parlamentními volbami v roce 2018. V něm zmiňuje nutnost účasti ve volbách jako předpokladu důstojného života v Rumunsku a vydobytí si respektu a práv ze strany majoritní společnosti. Smyslem sdělení tak při této interpretaci může být, že pokud se maďarské komunitě nepodaří ve volbách uspět, rozvoj jejích práv může být ohrožen. V otázce přijetí nestandardních nebo mimořádných opatření, či zmínka o nich, v souvislosti se situací maďarské národnostní menšiny v Rumunsku, nebyl takový postup ze strany V. Orbána za zmiňované sledované období identifikován.

Tabulka 5: Rozhodovací matice: Případ maďarské národnostní menšiny v Rumunsku

	Součást veřejné debaty	Vládní zásah	Existenční hrozba	Přijetí mimořádných opatření
Rumunsko	ano	ano/ne	ano/ne	ne

Zdroj: autor

S ohledem na výše analyzované události je tak zřejmé, že téma maďarské národnostní menšiny v Rumunsku, není ze strany V. Orbána sekuritizováno, jelikož nedošlo k nálezů všech nezbytných sekuritizačních znaků. Lze jej nicméně na základě rozhodovací matice definovat jako téma V. Orbánem politizované. V oblasti vládního zásahu nebo označení existenční hrozby, není výstup na základě výroků premiéra zcela jednoznačný. Nicméně vzhledem k jeho soustavné a zřejmé snaze o prosazení této agendy jako součásti veřejné debaty, je téma i přes tuto skutečnost možné definovat jako politizační.

2. 4. Maďarská národnostní menšina na Ukrajině

Přesné číslo v současnosti žijících Maďarů v Zakarpatí, není snadné zjistit. Od posledního sčítání lidu na Ukrajině, které se konalo v roce 2001, a ve kterém se 151 500 osob přihlásilo ke svému maďarskému původu, došli mnozí autoři k závěrům, že se počet této menšiny snižuje. Na základě statistického odhadu, který v roce 2018 ve své studii publikovali Patrik Tátrai, József Molnár, Katalin Kovály a Ágnes Eröss, žilo v Zakarpatské oblasti v roce 2017 necelých 125 000 osob maďarského původu (Tátrai, Molnár, Kovály & Eröss, 2018: 103–104).

Zvláštní spor spadající do oblasti společenské bezpečnosti byl patrný během oslav 15. března v roce 2011. Hejtman Zakarpatské oblasti apeloval na maďarskou menšinu na Ukrajině, aby slavila svátek 15. března v jiné datum, jelikož koliduje s rokem 1939, kdy si Ukrajina připomíná vyhlášení nezávislosti Zakarpatské oblasti na druhé Československé republice po jejím rozpadu v návaznosti na obsazení země vojsky nacistického Německa. Maďarský premiér V. Orbán na to reagoval slovy: „*V roce 1848 jsme netolerovali, aby nám diktovali z Vídně, v letech 1956 a 1990 z Moskvy a teď nedovolíme, aby nám někdo diktoval něco z Bruselu nebo odkudkoliv*“ (Index.hu, 2011a).

Až do přijetí jazykového zákona upravující kritéria vyučovacího jazyka na školách v roce 2017, bylo Maďarsko jedním z významných regionálních partnerů Ukrajiny, který ji poskytoval součinnost v řešení mnoha integračních záležitostí ve vztahu sblížení se se západními strukturami. Budapešť původně politicky dlouhodobě podporovala ukrajinské

integrační snahy vůči NATO, potažmo EU. Maďarsko bylo dokonce jednou z prvních zemí, která ratifikovala Asociační dohodu EU-Ukrajina, v hlasování vyjadřovalo podporu sankcím a rezolucím namířených proti Rusku a dlouhodobě podporovalo zavedení bezvízového režimu pro ukrajinské občany (Krekó & Szicherle, 2018).

Samostatnou kapitolou, která do velké míry utváří maďarsko-ukrajinské vztahy, je problematika používání jazyka. V. Orbán vyjádřil význam jazykové otázky už v dubnu 2013 při podpisu smlouvy o spolupráci se Zakarpatskou maďarskou univerzitou Ference Rakóczyho v Berehovu, když řekl, že: *„Každá komunita může předávat svou vlastní kulturu pouze ve svém mateřském jazyce. Jak řekl György Bessenyei: každý národ se stal vědcem ve svém vlastním jazyce, ale nikdy v cizím. Pokud nedokážeme předat naše kulturní dědictví našim vlastním dětem, dalším generacím, pak se menšinová maďarská komunita jednoduše rozpustí jako pilulka“* (Kormányportál, 2013). Toto ostatně nebylo poprvé, kdy maďarský premiér explicitně zmínil důležitost jazyka. O několik let později se dokonce o maďarském jazyce vyjádřil jako o speciálním pokladu a že každý musí mít právo používat svůj mateřský jazyk bez omezení (Abouthungary.hu, 2017).

V únoru 2014 ukrajinský parlament odhlasoval zrušení jazykového zákona z roku 2012¹⁸. Ten umožňoval používání druhého jazyka při komunikaci se státními nebo místními úřady, soudy aj. v těch administrativních jednotkách Ukrajiny, kde je alespoň 10 % zastoupena místní menšina. Stejně tak byly místní instituce povinny publikovat svá usnesení jak v ukrajinském jazyce, tak v jazyce menšin. V praxi se tak použití druhého jazyka dotýkalo z 24 administrativních jednotek Ukrajiny v 11 (nutné připočíst i hlavní město Kyjev a Autonomní republiku Krym s hlavním městem Sevastopol) případů ruského jazyka, jednoho případu rumunského jazyka a jednoho případu maďarského jazyka¹⁹ (Csernicskó & Fedinec, 2016: 570–573). Mnozí ale jazykový zákon z roku 2012 kritizovali s odůvodněním, že rozdělí Ukrajinu podle preferovaného jazyka na dvě části a *de facto* tak z ruského jazyka udělá dominantní ve východní části země (Elder, 2012). Vláda V. Orbána se v této souvislosti vyjádřila, že přijetí nového jazykového zákona vítá a je s ním spokojena (Kormányportál,

¹⁸ Též označován jako zákon o zásadách státní jazykové politiky.

¹⁹ Alespoň 10% zastoupení občanů, kteří během sčítání lidu na Ukrajině v roce 2001 uvedli jako svůj rodný jazyk ruský, bylo v Černihivské, Sumské, Charkovské, Luhanské, Dněpropetrovské, Doněcké, Kirovohradské, Záporožské, Chersonské, Mykolajivské a Oděské oblasti a hlavním měšťě Kyjevě a v Autonomní republice Krym včetně hlavního města Sevastopolu. Rumunský jazyk obdržel takové zastoupení v Černovické oblasti. Maďarský jazyk poté v Zakarpatské oblasti (Csernicskó & Fedinec, 2016: 573).

2012). Sám maďarský premiér poznamenal, že: „(s) novým jazykovým zákonem poskytuje kyjevský zákonodárny sbor príležitosti pro vzdělávání v mateřském jazyce, kterých bychom my Maďaři měli využít. (...) Maďarská vláda je připravena pomoci s tímto úkolem, který nám všem leží na srdci“ (Kormányportál, 2013). Maďarské národnostní menšině tak byla přiznána tímto zákonem značná jazyková práva, která mohla uplatňovat. Právě kvůli těmto skutečnostem se odhlasování zrušení zákona o zásadách státní jazykové politiky v roce 2014 ukrajinským parlamentem setkalo se značným množstvím kritiky z úst nejenom maďarských představitelů, ale i zástupců ostatních jazykových menšin.

V souvislosti s událostmi na Ukrajině, které vyvrcholily v únoru 2014 sesazením tehdejšího ukrajinského prezidenta Viktora Janukovyče a jeho emigrací do Ruska 22. února, byl o den později v ukrajinském parlamentu předložen návrh na zrušení výše zmíněného zákona. Tento návrh, mající za cíl zejména omezit ruský vliv na východě země, se ale v konečném důsledku dotkl i maďarské národnostní menšiny v Zakarpatské části Ukrajiny, neboť ji ubírá status regionálního jazyka (Daily News Hungary, 2014). V. Orbán v této souvislosti uvedl, že zájmem Maďarska je Ukrajina, která akceptuje evropské demokratické hodnoty a zároveň sdělil, že je nutné, aby byla zachována ochrana národnostních menšin na Ukrajině a že Maďarsko je připraveno nepodepsat asociační dohodu mezi Evropskou unií a Ukrajinou v případě, že by se Ukrajina rozhodla jazykový zákon z roku 2012 zrušit (Kormányportál, 2014a). Po následné vlně kritiky se nakonec rozhodl tehdejší ukrajinský prezident Oleksandr Turčynov záměr parlamentu na zrušení zákona z roku 2012 nepodpořit tím, že využije svého práva veta a zákonnou změnu nepodepíše. Parlamentní rozhodnutí zákon zrušit tak nevstoupilo v platnost (Lidovky.cz, 2014).

Jazyková problematika významným způsobem otřásla vzájemnými vztahy opět v září 2017. Ukrajinský parlament totiž přijal, a následně zákon ratifikoval i ukrajinský prezident, nový školský zákon, který po tříletém přechodném období upravuje vzdělávání v jazycích národnostních menšin. Zákon, mimo část vztahující se na jazyk výuky, obsahuje i pasáže, které byly prezentovány jako základy pro budoucí celkovou reformu školního systému na Ukrajině, jehož cílem je přiblížení se unijním standardům (Sasse, 2017). Hlavní problematickou část zákona představuje jeho sedmý článek, podle něhož bude státem garantováno vzdělávání v mateřském jazyce pouze v mateřských školách a na nižším stupni školách základních. Od páté třídy základní školy je pak výuka garantována pouze v ukrajinském jazyce. Jazyk menšiny může být v případě požadavku vyučován jako zvláštní předmět (Stier, 2017). Záměr tohoto zákona je tak v přímém protikladu s tím, co V. Orbán

prezentoval jako svůj cíl v dubnu 2013 představitelům církve a studentům na setkání v Berehovu, kde zdůraznil, že: „*Maďarsko i maďarská komunita zde mají svůj vlastní úkol udržovat a dokonce rozvíjet vysoce kvalitní vysokoškolské vzdělání v mateřském jazyce*“ (Kormányportál, 2013).

Maďarská vláda v reakci na školský zákon uvedla, že vyjadřuje nejsilnější protest a prostřednictvím státního tajemníka pro národní politiku Árpáda Jánose Potápiho uvedla, že uvedený zákon svým charakterem ve vztahu k národnostním menšinám: „*zásadně ohrožuje jejich přežití ve vlasti (a) bezprecedentním způsobem porušuje práva národností žijících v zemi*“ a zdůraznil, že: „*Ukrajina se ve svých mezinárodních závazcích a v maďarsko-ukrajinské základní smlouvě zavázala respektovat základní lidská práva, svobody a práva menšin. Na jednáních na nejvyšší úrovni konaných v souvislosti s posilováním maďarsko-ukrajinského dobrého sousedství se také zavázala, že nebude žádným způsobem omezovat práva maďarské komunity; všem těmto slibům a závazkům však odporuje přijetí nového školského zákona*“ (Magyarország Kormánya, 2017b). Kromě diplomatických vyjádření se maďarská vláda rozhodla vyjádřit své znepokojení nad zmíněným zákonem i tím, že bude blokovat veškeré pro Ukrajinu důležité iniciativy, které budou v rámci mezinárodních organizací předneseny. V praxi jsou tak blokovány, mimo jiné, i bližší, a pro Ukrajinu klíčové, integrační snahy s NATO nebo Evropskou unií (Krekó & Szicherle, 2018).

Z mezinárodního hlediska řeší toto téma většinou maďarský ministr zahraničí a obchodu P. Szijjártó. Ten zmíněný zákon dokonce označil za „*bodnutí do zad*“ (Magyarország Kormánya, 2017c) a popsal jej jako „*hanebný a nepřijatelný*“ (Magyarország Kormánya, 2017f). Pro maďarskou stranu je téma školského zákona natolik zásadní, že P. Szijjártó dokonce uvedl, že bude na půdě Rady ministrů Evropské unie iniciovat přezkum asociační dohody podepsané mezi Evropskou unií a Ukrajinou, jelikož se maďarská strana domnívá, že přijetím tohoto zákona mohlo Ukrajinou dojít k zásadnímu porušení závazků ke kterým se asociační dohodou zavázala (Magyarország Kormánya, 2017g). V. Orbán navíc uvedl, že postup Ukrajiny v této záležitosti odporuje evropskému přístupu vůči národnostním menšinám a dodal: „*v evropské kultuře není zvykem odebírat menšinám již přiznaná práva. Je zvykem zachovat stejnou úroveň, nebo práva menšin rozšířit. Ukrajina musí pochopit, že pokud se chce přiblížit Evropské unii, musí menšinám vrátit zpět práva, která požívala. (...) Zde to musí být velmi jasné a přesné*“ (Magyarország Kormánya, 2017d).

Že bude zapotřebí nového jazykového zákona na Ukrajině začalo být zřejmé v roce 2018, kdy tamní ústavní soud rozhodl, že zákon o zásadách státní jazykové politiky z roku 2012, je protiústavní²⁰ (Ogarkova, 2018). V této souvislosti tak vešel v platnost v roce 2019 zákon o zajištění fungování ukrajinského jazyka jako jazyka státního. Ten předpokládá znalost ukrajinštiny u politiků všech úrovní, poslanců, soudců, prokurátorů, členů bezpečnostních složek, učitelů nebo zaměstnanců zdravotnických služeb. Do budoucna navíc počítá s ukrajinštinou jako povinným jazykem veřejné sféry, která jeho účinnost rozšiřuje i do dalších oblastí, jakými jsou, mimo jiné, vzdělání nebo média (Dvořák, 2019).

Zákon stejně tak stanovuje, že 90 % veškerého televizního obsahu bude v ukrajinštině, knihy pak musí být v ukrajinštině zastoupeny alespoň 50 % z celkové produkce. Zákon se nicméně nedotýká soukromé komunikace nebo náboženských obřadů (Roth, 2019). I schvalování tohoto zákona doprovázela kritika jak na domácí²¹, tak mezinárodní scéně. Zákon byl kritizován například ze strany zástupců Ruska nebo Maďarska, kteří se obávali diskriminace na základě jazyka (Irozhlas.cz, 2019a). Kritiku k zákonu vyjádřila například i Rada Evropy. Ta se soustředila zejména na krátká přechodná období, která zákon stanovuje, a na nevyváženost kvót pro jazykové menšiny v rádiovém a televizním vysílání (Radio Free Europe, 2019).

Kvůli zmíněné kritice vypracovala Ukrajina od té doby několik dalších nových návrhů zákona o právech menšin. Ten poslední prezident V. Zelenskyj podepsal v prosinci 2023. Dle jeho slov udělala Ukrajina klíčový krok na její cestě do Evropské unie. Při tvorbě právního předpisu zákonodárci dle poslankyně Iriny Heraščenkové vzali v potaz zmíněnou kritiku a doporučení Rady Evropy. V návrhu zákona tak je obsažena pasáž, dle které je umožněno používání jazyků Evropské unie a jazyků národnostních menšin v politické reklamě, na soukromých školách a univerzitách atd. Ukrajinština jako státní jazyk bude povinná ve všech vzdělávacích institucích, ale vzdělání může probíhat i v jiných jazycích Evropské unie (Sánta, 2023). Navrhovaný zákon zároveň ruší ustanovení předchozího ohledně povinného procentuálního zastoupení knih tištěných v ukrajinském jazyce. Jazykovou kvótu televizního obsahu poté nově snižuje na 30 % (Kerner, 2023). V. Orbán se k plánované verzi zákona vyjádřil tak, že není potřeba vytváření nových zákonů a procedur.

²⁰ Protiústavnost zákona spočívala v systematických procesních chybách, které se udály během jeho přijímání (Pándi, 2018).

²¹ Během projednávání bylo ze strany poslanců nutné se vypořádat s údajně více než 2 500 dodatky (Irozhlas.cz, 2019).

„*Maďaři v Maďarsku a Maďaři na Ukrajině nechtějí nic jiného, než vrátit práva, která tamní menšiny požívaly do roku 2015,*“ uvedl. Zároveň dodal, že proces přistoupení Ukrajiny je, na rozdíl od jiných států například západního Balkánu, příliš rychlý a vůči ostatním není spravedlivý. Ukrajina navíc dle jeho názoru doposud nesplnila nutné podmínky o zahájení přístupových jednání a současné zahájení tohoto kroku označil za absurdní, které Maďarsko nemůže podporovat (Magyarország Kormánya, 2023).

Maďarská strana dodnes tvrdí, že jazyková otázka mezi oběma zeměmi není uspokojivě vyřešena a proto blokace integračních snah nadále pokračuje. V prosinci 2023 dokonce prezident Maďarské demokratické unie Ukrajiny (UMDSZ) László Zubánics poslal otevřený dopis, ve kterém na premiéra apeluje, aby vstup Ukrajiny do struktur Evropské unie podpořil. V. Orbán nicméně odpověděl, že v tuto chvíli není na otázku členství pravý čas a že by si spíše představoval administrativně méně náročnou spolupráci ve formě strategického partnerství (Hvg.hu, 2023b).

Jak je zřejmé ze skutečností uvedených výše, otázka jazyka, potažmo s ní související otázka školského zákona, představuje pro maďarskou stranu téma značně citlivé a podstatné až do té míry, že v nich nejsou prakticky ochotni učinit jakékoliv ústupky a požadují návrat jazykových práv menšin na Ukrajině před rok 2015. Ukrajina se tak dostává do složité situace, kdy se na jednu stranu snaží omezit vliv ruského jazyka na východě země, na druhé straně ale mnohá přijatá legislativa dopadá i na ostatní národnostní menšiny na Ukrajině, včetně té maďarské v Zakarpatské části země. Maďarsko tak toto téma nadále používá jako jeden z hlavních argumentů pro blokování dalšího sblížení Ukrajiny ve vztahu k nejrůznějším mezinárodním organizacím.

Událost, která také ovlivnila maďarsko-ukrajinské vztahy, proběhla 16. května 2014, tedy jen několik dnů po uskutečnění referenda o budoucnosti na Krymu. V. Orbán tehdy v rozhovoru pro státní televizní médium M1 řekl, že v souvislosti s nedávnými událostmi, kdy je nutné podpořit Ukrajinu v situaci ruské akce porušující územní suverenitu země, vzniká nová Ukrajina, ke které musí říct očekávání a nadnesl téma autonomie Maďarů v Zakarpatí. Mimo jiné zmínil, že: „*Maďarsko má zájem na stabilní a demokratické Ukrajině. Ta ale nemůže být stabilní a demokratická, pokud menšinám, nebo národnostním komunitám, které tam žijí, nepřiznají to, na co mají právo; tedy dvojí občanství, kolektivní (komunitní) práva a autonomii. Jakou formu bude tato autonomie mít, záleží na Maďarech v Zakarpatí*“ (Kormányportál, 2014c). Ukrajinské ministerstvo zahraničí si v reakci na výrok V. Orbána

předvolalo maďarského velvyslance v Kyjevě a zdůraznilo, že podobné výroky z úst maďarského premiéra nikterak nepomáhají zastavit eskalaci krize na Ukrajině a stabilizovat vzniklou situaci (Horváth, 2014).

Citlivé téma mezi oběma zeměmi představuje také maďarská politika udělování státního občanství potomkům etnických Maďarů, která probíhá napříč celým regionem. Mimo geopolitické cíle může tato politika na Ukrajině pomoci V. Orbánovi a vládní straně Fidesz i během voleb²², a to i přes to, že mezi maďarskou národnostní menšinou na Ukrajině není o volby v Maďarsku příliš velký zájem (Ignác, 2014). I přes to, že se v ukrajinské veřejné debatě o zavedení statutu dvojího občanství dlouhodobě mluví, aktuální legislativa další občanství neuznává²³. V roce 2017 se obě země zavázaly, že vzájemná problematika dvojího občanství bude vyřešena prostřednictvím bilaterální smlouvy, na jejímž základě bude umožněno maďarské národnostní menšině na Ukrajině mít dvojí občanství (Miniszterelnok.hu, 2017).

Jak je patrné z výše uvedeného, maďarsko-ukrajinské vzájemné vztahy procházejí v posledních letech turbulentním obdobím. Komplikované období lze datovat v souvislosti s přijetím školského zákona v roce 2017. Podle vyjádření tehdejšího ukrajinského prezidenta Petra Porošenka z dubna 2017 má na zhoršení maďarsko-ukrajinských vztahů i vliv Ruska na Maďarsko (Index.hu, 2019). Takovýto vliv Moskvy je ostatně tématem mediálních a akademických článků již od roku 2014. Když totiž na konci února, kdy začalo obsazování teritoria vojsky Ruské federace, vrcholní představitelé Evropské unie odsuzovali tento krok, avšak reakce V. Orbána na sebe nechala několik dní čekat a prvotní prohlášení bylo publikováno pouze na webových stránkách prostřednictvím maďarského ministerstva zahraničních věcí a obchodu, které však z diplomatického hlediska nemá takovou hodnotu, jako oficiální premiérové vyjádření. Ze strany maďarské opozice navíc sílily hlasy, že nečinnost V. Orbána má určitou spojitost s projednáváním plánovaného rozšíření jaderné elektrárny Paks²⁴ (Index.hu, 2014). Navíc první stanovisko V. Orbána k nastalé situaci spíše

²² Na základě vypracované analýzy mohou voliči maďarské národnostní menšiny na Ukrajině znamenat pro stranu Fidesz, při všeobecně nízké volební účasti, až zisk tří mandátů navíc (Medvegy, 2017).

²³ Viz. článek 4 Ústavy Ukrajiny.

²⁴ V prosinci 2014 maďarská vláda skutečně podepsala smlouvu s ruskou společností Rosatom na rozšíření elektrárny o dva jaderné bloky (Hajdin & Polomcic, 2016: 545).

zdůrazňovalo bezpečnost maďarské národnostní menšiny v Zakarpatí, než aby se věnovalo rusko-ukrajinské konfrontaci (Herman & Wachs, 2014).

Od roku 2017 tak Maďarsko aktivně znemožňuje bližší integrační snahy Ukrajiny v rámci mezinárodních organizací, zejména poté s NATO nebo EU, což jsou otázky pro Ukrajinu z mezinárodně-politického hlediska zcela zásadní. Naproti tomu, maďarští vrcholní představitelé mnohokrát avizovali, že jsou připraveni tuto blokádu integračních snah zrušit v případě, kdy budou vyřešeny otázky používání jazyka a vzdělávání (Magyarország Kormánya, 2020). Doposud nicméně považují situaci Maďarů v Zakarpatí za neutěšenou. V. Orbán v tomto smyslu dokonce uvedl, že Ukrajina zakarpatské Maďary neustále trestá a že v Sovětském svazu měli lepší pozici, než nyní na Ukrajině (Hvg.hu, 2023a).

Na základě výše uvedeného je zřejmé, že téma maďarské národnostní menšiny na Ukrajině představuje pro maďarskou vládu téma, u kterého se nebojí, v některých případech ve snaze prosadit svůj názor, jít až na okraj použití běžných diplomatických nástrojů, kde se dostává pod značný mezinárodní tlak. Je tak zcela zřejmé, že téma je V. Orbánem veřejně akcentováno. Stejně tak je v ukrajinském případě zcela jasně patrný vládní zásah. Ten v tomto případě do určité úrovně koresponduje s kategorií přijetí mimořádných opatření. Tyto jednotlivé aspekty lze vyzorovat v přístupu maďarských představitelů vůči Ukrajině již od roku 2017, kdy byl přijat tzv. jazykový zákon. Zmíněná legislativa totiž pro Maďarsko představuje červenou linii u které není ochotno konat žádné ústupky a úspěšně již několik let blokuje integrační snahy Ukrajiny se západem. Domnívám se, že takto setrvale kritickou rétoriku a roky trvající blokační politiku Maďarska již lze ze své podstaty identifikovat jako mimořádná opatření. Zejména i kvůli tomu, vezme-li se v potaz celkový dopad takovýchto kroků pro Ukrajinu.

Tabulka 6: Rozhodovací matice: Příklad maďarské národnostní menšiny na Ukrajině

	Součást veřejné debaty	Vládní zásah	Existenční hrozba	Přijetí mimořádných opatření
Ukrajina	ano	ano	ano	ano

Zdroj: autor

Charakter použití řečového aktu ve smyslu existenční hrozby je dle autora naplněn z hlediska akcentace tématu jazyka. Jak je patrné z výše uvedené analýzy, V. Orbán, včetně ostatních vládních představitelů, přisuzují možnosti rozvíjet jazyk danou menšinou extrémní

důležitost, kvůli které jsou ochotni nestandardně postupovat. Navíc tento přístup, jak je zřejmé, je z maďarské strany setrvalý a neměnný. Z hlediska sekuritizační teorie ve společenském sektoru bezpečnosti je zachování a rozvoj jazyka jedním z klíčových bodů přežití dané identity (společnosti). V. Orbán v tomto směru toto akcentoval například svým projevem v roce 2013 v Berehovu. V podobném smyslu je vedeno i vládní prohlášení v roce 2017 v reakci na přijetí školského zákona. Jsou-li tedy dle V. Orbána zákony přijaté Ukrajinou v rámci sledovaného období proti smyslu výše uvedeném, je nutné je v tomto duchu považovat ze své podstaty jako hrozby pro zachování maďarského jazyka v maďarské národnostní menšině na Ukrajině, čímž v konečné fázi znamenají existenční hrozbu pro celou tuto komunitu. Na základě zjištěných skutečností tak lze téma maďarské národnostní menšiny na Ukrajině ze strany V. Orbána za pomoci rozhodovací matice vyhodnotit tak, že se jedná o sekuritizaci, jelikož byly naplněny všechny její definiční znaky.

2. 5. Shrnutí zjištění a analýza sekuritizačního procesu napříč jednotlivými státy

Práce ve svých předcházejících podkapitolách přiblížila problematiku maďarských národnostních menšin na Slovensku, v Srbsku, v Rumunsku a na Ukrajině s ohledem na rozměr společenské bezpečnosti vycházející z uvedeného teoretického ukotvení. V rámci zaměření na konkrétní události, které ve sledovaném období formovaly vztah mezi tamní maďarskou komunitou a uvedeným státním celkem, následně došlo k analyzování řečových aktů, kterými na téma nahlížel V. Orbán jako sekuritizační aktér. Na tomto základě následně došlo ke stanovení, zda je možné přístup maďarského premiéra vůči zmíněné národnostní menšině identifikovat jako sekuritizaci, politizaci, nebo zda se v jeho případě jedná o téma depolitizované.

Práce se v této části vrací k první výzkumné otázce, včetně její podotázky, za účelem stanovení jejich konkrétních odpovědí. Zodpovědět na první otázku ve znění „*Je téma maďarských národnostních menšin v zahraničí ze strany premiéra V. Orbána sekuritizováno?*“ a případně její podotázku „*Pokud ano, tak jakým způsobem?*“ nebude na první pohled snadné. Na základě zjištěného totiž přístup maďarského premiéra vůči maďarským národnostním menšinám ve sledovaných státech, z hlediska teorie sekuritizace, nenabízí ucelenou a zevšeobecňující odpověď. Na každý analyzovaný případ tak je nezbytné nahlížet odděleně.

Na základě uvedených zjištění, s ohledem na povahu každého jednotlivého zkoumaného případu, lze odpovědět na výše stanovenou otázku, že v obecné rovině nelze

na téma maďarské národnostní menšiny ze strany V. Orbána nahlížet jako na téma sekuritizované. Uvedený předpoklad se totiž potvrdil pouze na případu maďarské komunity na Ukrajině, kde na základě sledovaných řečových aktů V. Orbána, byla vyzorována všechna definiční kritéria teorie sekuritizace, která jsou pro takovéto stanovení nezbytná. Ve zbylých třech sledovaných případech ale nelze přístup maďarského premiéra vůči své národnostní menšině hodnotit jako sekuritizační, protože zde nebyly identifikovány všechny nezbytné teoretické prvky pro takový výrok.

Na případu maďarské národnostní menšiny na Ukrajině se tak práce na tomto místě vrací k již zmíněné podotázce v rámci první výzkumné otázky. Na základě zjištěného bylo stanoveno, že v případě tamní komunity se ze strany V. Orbána jedná o téma sekuritizované. Převládající témata z hlediska přístupu společenského sektoru bezpečnosti, zde zcela jednoznačně představovala otázka jazykových zákonů a s nimi spojená problematika školského zákona. V těchto případech maďarský premiér mnohokrát zmiňoval identitární ohrožení tamní maďarské národnostní menšiny, převážně zastoupené v Zakarpatské oblasti, v případě aplikování takové právní úpravy. Jako demonstraci nespokojenosti pak Maďarsko zvolilo přístup blokace bližších integračních snah Ukrajiny ve vztahu zejména k Evropské unii a NATO, což jsou partnerství pro Ukrajinu z mnoha úhlů pohledu strategická a významná. Téma bylo V. Orbánem nicméně sekuritizováno také z hlediska autonomie či udělování maďarského státního občanství příslušníkům tamního maďarského etnika.

Výše zjištěné skutečnosti uvedené v předcházejících kapitolách slouží zároveň jako základ pro stanovení odpovědi také na druhou výzkumnou otázku „*Lze pozorovat signifikantní rozdíly v přístupu k sekuritizaci maďarských menšin žijících v sousedních státech ze strany V. Orbána?*“

Z hlediska analýzy řečových aktů, které byly V. Orbánem vyřčeny v souvislosti se zmíněnými událostmi, bylo v rámci studia problematiky zjištěno, že s ohledem na teorii sekuritizace lze v přístupu maďarského premiéra identifikovat všechny tři fáze uvedené na škále sekuritizačního vývoje (viz. obrázek 1).

Tabulka 7: Sekuritizační fáze napříč jednotlivými státy

	Součást veřejné debaty	Vládní zásah	Existenční hrozba	Přijetí mimořádných opatření	Výsledné hodnocení
Slovensko	ano	ano	ne	ne	politizace
Srbsko	ne	ne	ne	ne	depolitizace
Rumunsko	ano	ano/ne	ano/ne	ne	politizace
Ukrajina	ano	ano	ano	ano	sekuritizace

Zdroj: autor

Jak je patrné z tabulky 7, téma maďarských národnostních menšin v zahraničí je z hlediska sekuritizace daného problému V. Orbánem vyhodnoceno napříč sledovanými státy rozdílně. V Srbsku není v souvislosti s tématy společenské bezpečnosti o maďarské národnostní menšině jejím premiérem prakticky vůbec referováno. Situace tamní komunity je naopak V. Orbánem prezentována v maximálně pozitivním smyslu, kdy ji dává na veřejných vystoupeních mnohdy za vzor. Toto téma je tak z důvodu absence negativních vyjádření maďarského premiéra vůči situaci tamní maďarské národnostní menšině hodnoceno jako depolitizace. Naproti tomu situace na Slovensku a v Rumunsku jsou na základě výše sledovaných skutečností vyhodnoceny jako politizace. Bezpečnostní témata spojená s maďarskou národnostní menšinou jsou V. Orbánem setrvale v obou zemích součástí veřejné debaty, byly avšak identifikovány i vládní zásahy. Rozdílné je téma maďarské národnostní menšiny na Ukrajině. To na základě výše zmíněné analýzy řečových aktů ze strany V. Orbána naplňuje definici sekuritizace. Zejména problematika ovlivňující jazyková práva maďarské komunity na Ukrajině vzbuzuje u představitelů Maďarska, včetně V. Orbána, značné emoce, které se následně promítají i do charakteru řečových aktů.

Závěr

Tato diplomová práce si stanovila za cíl analyzovat sekuritizační proces vedený maďarským premiérem V. Orbánem, ve vztahu k maďarským národnostním menšinám žijících v zahraničí, a to konkrétně na Slovensku, v Srbsku, v Rumunsku a na Ukrajině. Za tímto účelem práce zároveň vyhodnocovala, jaká témata v rámci maďarské národnostní menšiny během tohoto procesu převládala. Autor práce nicméně považuje zde za nezbytné zmínit, jak je ostatně předesláno i v dalších pasážích práce, cílem analýzy řečových aktů a studia sekuritizace není hodnotit, zda jsou aktérem sekuritizace akcentovaná témata skutečným ohrožením pro daný referenční objekt, nebo nikoliv. Stejně tak není cílem bilancovat, zda případné přijetí jakýchkoliv právních norem, nebo jiných kroků, bude mít na daný referenční objekt dopad prezentovaný jednou, či druhou stranou. V poslední své části práce předložila srovnání sekuritizačních fází ve vztahu ke zmíněné národnostní menšině napříč jednotlivými analyzovanými státy. Za účelem studia dané problematiky a zodpovězení výzkumných otázek bylo nejprve nutné stanovit teoretická východiska, ze kterých práce bude vycházet při aplikaci konceptu na zkoumané případy. Za klíčové je na tomto místě nutné uvést literaturu B. Buzana a O. Waevera. Předně je pak nezbytné zmínit dílo *People, states and fear* B. Buzana, kde autor blíže uvádí rozdělení přístupu ke studiu bezpečnosti z hlediska sektorového pojetí, které je v rámci této práce klíčové. Hlavní pozornost při vytváření teoretického ukotvení této práce avšak směřovala k dílu *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu* od autorů B. Buzana, O. Waevera a J. de Wildeho. Jak již samotný název knihy napovídá, dílo nabízí komplexní a obsáhlá teoretická východiska nezbytná ke studiu nového pojetí pojmu bezpečnost, kdy na prvním místě toto pojetí vymezuje vůči „původnímu“ tradicionalistickému pohledu, aby následně poskytlo detailní vhled do problematiky studia sekuritizace, kde představuje pojmy pro sekuritizační analýzu nezbytné, na jejichž základě utváří analytický rámec pro studium sekuritizace, který je, mimo jiné, použit v této práci. Toto dílo myšlenkově navazuje na předchozí zmíněné, nicméně jednotlivé sektory bezpečnosti představuje v detailnějším pojetí.

Metodologicky je tato práce vícepřípadová studie, zaměřující se na problematiku maďarské národnostní menšiny ve čtyřech státech (případech), a to na území Slovenska, Srbska, Rumunska a Ukrajiny. Skutečnosti, které byly zjištěny, v rámci studia těchto jednotlivých případů, byly následně v další kapitole podrobeny vzájemné komparaci. V úvodní části práce byly stanoveny dvě základní výzkumné otázky, včetně jedné podotázky, jejichž zodpovězení je esenciální z hlediska naplnění základních cílů této práce a jejichž

znění je: „*Je téma maďarských národnostních menšin v zahraničí ze strany premiéra V. Orbána sekuritizováno?*“ s podotázkou „*Pokud ano, tak jakým způsobem?*“ a „*Lze pozorovat signifikantní rozdíly v přístupu k sekuritizačnímu procesu napříč uvedenými státy?*“

Z hlediska první výzkumné otázky je nejprve nutné zmínit, že na základě zjištěných výsledků, nelze přístup V. Orbána vůči maďarským národnostním menšinám ve sledovaných státech, z hlediska teorie sekuritizace, generalizovat na všechny sledované případy. Naopak, na základě zjištěných výsledků uvedených v předcházejících kapitolách, je nutné na jednotlivé případy nahlížet odděleně. S ohledem na povahu analyzovaných skutečností pak lze dojít k závěru, že téma maďarských národnostních menšin, je ze strany V. Orbána sekuritizováno pouze na případu Ukrajiny, kde byla naplněna veškerá definiční kritéria stanovená touto teorií pro určení sekuritizace. S ohledem na podotázku první výzkumné otázky, převládajícími tématy, která byla akcentovaná maďarským premiérem ve vztahu k tamní maďarské národnostní menšině, byla témata identitární související zejména s přijetím, nebo projednáváním, jazykových zákonů, včetně tzv. školského zákona. Maďarská strana toto téma považuje za citlivé i vzhledem ke skutečnosti, kdy mnohdy dává do souvislosti přežití tamní kulturní identity s možností na vzdělávání ve svém mateřském jazyce. Ve snaze prosadit své zájmy v této oblasti je poté Maďarsko ochotno setrvale, i přes značnou kritiku ze strany ostatních členských států, blokovat jakékoliv bližší integrační snahy Ukrajiny do mezinárodních organizací, včetně Evropské unie nebo NATO.

Vrátí-li se práce k první výzkumné otázce, jak je již částečně nastíněno v odstavci výše, nelze přístup V. Orbána vůči maďarským národnostním menšinám v zahraničí všeobecně označit za sekuritizační. Takovýto přístup byl totiž potvrzen pouze na případu Ukrajiny, zatímco ve zbylých případech tento předpoklad naplněn nebyl, jelikož u nich nebyla naplněna veškerá kritéria, nezbytná k potvrzení stanovení takové definice.

Téma první otázky, včetně související podotázky, následně doplňuje i odpověď na druhou výzkumnou otázku. V rámci aplikování teoretického rámce ke studiu sekuritizace na sledované případy bylo zjištěno, že přístup V. Orbána vůči maďarské národnostní menšině ve zmíněných státech vykazuje veškeré stupně (fáze) sekuritizačního vývoje a je tedy možné na tuto otázku odpovědět, že významné rozdíly v sekuritizačním procesu napříč uvedenými státy je možné vyzorovat.

Na případu této menšiny na Slovensku totiž bylo zjištěno, že téma akcentace ze strany maďarského premiéra spíše odpovídá charakteru politizace dané problematiky. Byly totiž pozorovány prvky na jejichž základě je zřejmé, že se V. Orbán snaží téma prezentovat coby součást veřejné debaty, patrné byly i určité vládní zásahy. Pro stanovení daného procesu jako sekuritizace, je ale nezbytné naplnění i zbylých dvou definičních kritérií – akcentace existenční hrozby pro daný referenční objekt a použití takových opatření, která vybočují ze standardních nástrojů politiky. Tyto zbylé dva prvky nicméně ve slovenském případě sledovány nebyly.

Ojedinelým případem v rámci této studie je poté téma maďarské národnostní menšiny v Srbsku. Během sledování daného případu totiž bylo zjištěno, že témata spojená se společenským sektorem bezpečnosti s ohledem na teorii sekuritizace, ze strany V. Orbána v tomto příkladu prakticky zcela absentují. Téma je ze strany maďarského premiéra naopak veřejně vyzdvižováno jako pozitivní příklad, který by měly ve vztahu k národnostním menšinám následovat i ostatní země. Jelikož zde nebylo sledováno naplnění žádného z definičních kritérií nezbytných pro označení daného tématu jako sekuritizace nebo politizace, je nutné toto téma ze strany V. Orbána hodnotit jako téma depolitizované.

Naproti tomu, téma maďarské národnostní menšiny v Rumunsku lze, stejně jako v případě Slovenska, hodnotit ze strany V. Orbána jako téma politizované. V tomto ohledu je totiž daná problematika ze strany maďarského premiéra akcentována tak, že bezpochyby představuje součást veřejné debaty. Splnění kritérií vládních zásahů a existenční hrozby však v tomto případě není úplně jednoznačné. Případy použití nástrojů vybočujících ze standardních instrumentů politiky zde pozorovány nebyly.

Posledním případem je poté téma maďarské národnostní menšiny na Ukrajině. Přístup V. Orbána lze, jak je už nastíněno v odpovědi na předchozí výzkumnou otázku, v tomto případě hodnotit jako sekuritizaci. Téma je součástí veřejné debaty setrvale a V. Orbán k němu pravidelně přispívá. Patrné byly v této oblasti i vládní zásahy. Téma existenčního ohrožení bylo maďarským premiérem zmiňováno zejména z hlediska jazykových a vzdělávacích otázek, která ve svých řečových aktech V. Orbán dával do souvislosti s přežitím tamní maďarské kulturní identity. Jako přijetí mimořádných opatření vybočujících ze standardního fungování politiky pak lze hodnotit maďarské setrvalé snahy o blokování ukrajinského sblížení do dříve uvedených integračních struktur. S ohledem

na sekuritizační teorii zde byla naplněna veškerá definiční kritéria a je tedy možné tak tento přístup ze strany V. Orbána hodnotit jako sekuritizaci.

Jak je tedy z výše uvedeného patrné, sekuritizační přístup V. Orbána k maďarské národnostní menšině v uvedených zemích, vykazuje značné rozdíly. Po zhodnocení akcentace daného tématu na základě uvedených řečových aktů, lze poté na základě stupnice sekuritizačního vývoje, podle naplnění definičních znaků, stanovit, že ze čtyř sledovaných jednotlivých případů vykazuje prvky sekuritizace pouze téma maďarské národnostní menšiny na Ukrajině, na Slovensku a v Rumunsku je téma hodnoceno jako politizace. Zvláštní případ poté představuje toto téma v souvislosti se Srbskem, kde je téma hodnoceno jako depolitizované.

Limity své práce spatřuje její autor zejména ve velmi úzkém zvolení sekuritizačního aktéra. Přístup zaměřený na sekuritizaci vedenou ze strany jedné osoby, není úplně obvyklý. Doposud většinou převažují přístupy využívající jako sekuritizační aktéry jednotlivé státní útvary, vlády, případně jednotlivá ministerstva nebo politické subjekty obecně (strany, hnutí). Takto úzce zvolený výběr má za následek omezené analytické možnosti, jelikož řečových aktů, vyjádřených jednou konkrétní osobou, bude vždy ve srovnání s výše zmíněnými aktéry, značně omezené množství. Další věcí s tím související je potom skutečnost, že téma národnostních menšin v zahraničí gesčně zasahuje mezi více politických aktérů v Maďarsku. K uvedené události se tak mnohdy nevyjádřil předseda vlády, který přenechal řešení této otázky na ministru zahraničí a obchodu nebo tajemníkovi pro národní otázky. To představuje další faktor, který do určité míry možnost nálezu odpovídajícího konkrétního řečového aktu významně komplikoval.

Případné podoby budoucího výzkumu tak spatřuji v možnosti zvolení širšího pojetí sekuritizačního aktéra. Nabízí se například akcentace této problematiky z hlediska vlády, případně jednotlivých parlamentních stran. Zajímavá by také byla komparace z hlediska časového vývoje současného maďarského přístupu spolu s přístupem této země k otázce své menšiny v zahraničí před roky 2009 a 2010, kdy téma začalo být v rámci předvolební kampaně V. Orbánem výrazně zmiňováno. Samostatný výzkum by poté mohla představovat komplexní analýza sekuritizace tématu maďarské národnostní menšiny na Slovensku zejména před obdobím migrační krize.

Z hlediska zhodnocení literatury, která byla při psaní této práce použita, je nezbytné zmínit zejména díla autorů tzv. Kodaňské školy, jmenovitě poté B. Buzana a O. Waevera,

myšlenkové autory teorie sekuritizace. Jako stěžejní je poté nutné vyzdvihnout dílo *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu*, které zmínění autoři publikovali společně se svým kolegou J. de Wildem. Uvedené dílo poskytlo během psaní této práce detailní vhled do celkové problematiky sekuritizace, včetně nastínění analytického rámce aplikovaného pro její následné studium. Toto dílo společně s publikací *Regions and Powers: The Structure of International Security* od B. Buzana a O. Waevera pomáhá blíže pochopit motivaci autorů k představení sektorového přístupu ke studiu bezpečnosti, který dále blíže rozvádí a uvádí konkrétní příklady. Společně navíc s publikací O. Waevera *Societal Security: The Concept* nabízí detailní vhled do problematiky fenoménu společenské bezpečnosti, včetně významných termínů, na které je třeba se při studiu tohoto sektoru zaměřit. Toto téma následně blíže ve svém díle *Ethnic Violence and the Societal Security Dilemma* uvádí P. Roe, který například zmiňuje jaké konkrétní události mohou znamenat pocit ohrožení pro společenské skupiny.

V rámci analytické části během studia jednotlivých řečových aktů pronesených v souvislosti s maďarskou národnostní menšinou v zahraničí, byly za tímto účelem použity zejména oficiální webové stránky maďarské vlády, které poskytují chronologicky a tematicky seřazená vyjádření členů kabinetu na nejrůznější témata. Tyto stránky nabízí nejenom oficiální stanoviska jednotlivých vládních představitelů, jejich reakce na určitá témata, ale i doslovné přepisy určitých projevů maďarského premiéra. V tomto směru představovaly důležitou roli během analýzy řečových aktů i oficiální webové stránky V. Orbána. Ty totiž archivují doslovné přepisy takřka všech jeho veřejných vyjádření. Nezastupitelnou roli zde představovaly také články jednotlivých maďarských médií, ale i médií vlastníci maďarskou národnostní menšinou v dané konkrétní sousední zemi. Právě zprávy z místa dění pomáhaly vytvářet ucelený náhled na konkrétní události, které utvářely vzájemné vztahy a analýza jednotlivých řečových aktů pak mohla být zařazena do širšího kontextu.

Prameny a literatura

24.hu. (2016, 13. dubna). Orbán egy új korszakról beszélt a Vajdaságban. *24.hu*. Dostupné z <https://24.hu/belfold/2016/04/13/orban-egy-uj-korszakrol-beszelt-a-vajdasagban/>

24.hu. (2017, 1. října). Orbán Viktor templomot avatott, aztán kampányolt. *24.hu*. Dostupné z <https://24.hu/belfold/2017/10/01/orban-viktor-templomot-avatott-aztan-kampanyolt/>

24.hu.hu. (2022, 31. října). Orbán Viktor: Az anyanyelven prédikált ige öntött új erőt az emberekbe. *24.hu*. Dostupné z <https://24.hu/belfold/2022/10/31/orban-viktor-erdely-reformacio-marosvasarhely/>

24.hu. (2023, 3. prosince). Nem maradna magyar többségű megye Erdélyben egy új javaslat szerint. *24.hu*. Dostupné z <https://24.hu/kulfold/2023/12/03/romania-kozigazgatas-nem-maradna-magyar-tobbsegu-megye-erdelyben-egy-uj-javaslat-szerint/>

24.hu. (2024, 24. února). Román kormányfő: Székelyföldnek soha nem lesz autonómiája. *24.hu*. Dostupné z <https://24.hu/kulfold/2024/02/24/szekelyfold-autonomia-romania/>

Abouthungary.hu. (2017, 13. listopadu). PM Orbán: The Hungarian language is a "special treasure". *Abouthungary.hu*. Dostupné z <https://abouthungary.hu/prime-minister/pm-orban-the-hungarian-language-is-a-special-treasure>

Abouthungary.hu. (2023, 14. prosince). PM Orbán holds talks with Serbian counterpart. *Abouthungary.hu*. Dostupné z <https://abouthungary.hu/news-in-brief/pm-orban-holds-talks-with-serbian-counterpart>

Abouthungary.hu. (2024, 7. března). FM: Hungary-Serbia relations are at their historic best. *Abouthungary.hu*. Dostupné z <https://abouthungary.hu/news-in-brief/fm-hungary-serbia-relations-are-at-their-historic-best>

András, I. (2012, 16. května). Az új román kormány mellőzheti a magyarokat. *Index.hu*. Dostupné z https://index.hu/kulfold/2012/05/16/az_uj_roman_kormany_mellozheti_a_magyarokat/

Bábel, V. (2023, 1. října). Orbán jó lóra tett Ficóval, az etnikai politizálásnak vége, belpolitikai alkuk dönthetnek az irányról - a szlovákiai választás fő tanulságai. *Hvg.hu*. Dostupné z https://hvg.hu/vilag/20231001_szlovakiai_valasztasok_eredmeny_osszegzes_tanulsagok_fico_smer_orban

Bakró-Nagy, F. (2017, 24. března). Szijjártó: bátor vezetőkre van szükség. *Index.hu*. Dostupné z https://index.hu/belfold/2017/03/24/szijjarto_bator_vezetokre_van_szukseg/

Balicki, J. (2021). Islamophobia in Poland in the Context of the Migration Crisis in Europe. *Ecumeny and Law*, 9(1), 117–140. <https://doi.org/10.31261/EaL.2021.09.1.06>

Barlovac, B. (2011, 24. listopadu). Serbia Meets Hungarian Complaints on Restitution. *Balkaninsight.com*. Dostupné z <https://balkaninsight.com/2011/11/24/serbian-parties-agree-on-disputed-rehabilitation-act/>

Baxter, P. E. & Jack, S. M. (2010). Qualitative Case Study Methodology: Study Design and Implementation for Novice Researchers. *The Qualitative Report*, 13(4), 544–559. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2008.1573>

Benátská komise & OSCE. (2012). *Joint Opinion on the Act on the Elections of Members of Parliament of Hungary*. Dostupné z [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2012\)012-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2012)012-e)

Benő, A. & Szilágyi, S. N. (2005). Hungarian in Romania. In A. Fenyvesi (Ed.), *Hungarian Language Contact Outside Hungary* (s. 133–162). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Blažek, J. (2023, 29. září). Černá je vlastně bílá. Jak se Orbán a Fico naučili táhnout za jeden provaz. *Demokratický střed*. Dostupné z <https://www.demokratickystred.cz/cerna-je-vlastne-bila-jak-se-orban-a-fico-naucili-tahnout-za-jeden-provaz/>

Bošković, S. (2020). Contemporary Hungarian-Serbian Relations and Position of the Hungarian National Minority in the Republic of Serbia. *Kultura Polisa*, 17(43), 105–120. Dostupné z https://www.researchgate.net/publication/364051271_Contemporary_Hungarian-Serbian_Relations_and_Position_of_the_Hungarian_National_Minority_in_the_Republic_of_Serbia

Botos, T. (2018, 11. ledna). Lázár a 444-nek: Vérlázító. *444.hu*. Dostupné z <https://444.hu/2018/01/11/lazar-a-444-nek-verlazito>

- Brolík, T. (2022, 27. července). Orbán vzbudil světové pobouření: mluvil o míšení ras a vyvolával Velké Maďarsko. *Respekt.cz*. Dostupné z <https://www.respekt.cz/agenda/orban-vyvolal-svetove-poboureni-mluvil-o-miseni-ras-a-vyvolaval-velke-madarsko>
- Brubaker, R. (2004). *Ethnicity without Groups*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Budimir, Ž. & Vuković, N. (2018). Ethno-demographic changes and (geo)political consequences: The case of a request for the territorial autonomy of the Hungarian national minority in the North of Serbia (2008-2013). *Politeia*, 8(16), 103–118. DOI: 10.5937/politeia0-20284
- Butler, E. (2007). Hungary and the European Union: The Political Implications of Societal Security Promotion. *Europe-Asia Studies*, 59(7), 1115–1144. <https://doi.org/10.1080/09668130701607102>
- Butler, M. J. (2009). *International Conflict Management*. Londýn: Routledge.
- Buzan, B. (1991). *People, states and fear*. New York: Harvester Whearsheaf.
- Buzan, B. & Hansen, L. (2009). *The Evolution of International Security Studies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Buzan, B. & Waever, O. (2003). *Regions and Powers: The Structure of International Security*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Buzan, B. & Waever, O. (2009). Macrosecuritisation and Security Constellations: Reconsidering Scale in Securitisation Theory. *Review of International Studies*, 35(2), 253–276. <https://doi.org/10.1017/S0260210509008511>
- Buzan, B., Waever, O. & Wilde, Jaap de. (2005). *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu*. Brno: Centrum strategických studií.
- Búry, J. (2023, 24. července). Odrhnuté územie? Orbán vie, čo hovorí, nerešpektuje našu suverenitu, reaguje politológ na jeho výrok. *Hnonline.sk*. Dostupné z <https://hnonline.sk/slovensko/96095558-odtrhnute-uzemie-orban-vie-co-hovori-nerespektuje-nasu-suverenitu-reaguje-politolog-na-jeho-vyrok>

- Cakir, F. (2023). Securitization of Turkish Nationalist Non-Governmental Organizations in Germany. *Turkish Journal of Diaspora Studies*, 3(1), 63–85. <https://doi.org/10.52241/TJDS.2023.0054>
- Carla, A., & Djolai, M. (2022). Securitization of Minorities under Covid-19 Discourses, Practices, and Historical Antecedents. *European Yearbook of Minority Issues Online*, 19(1), 107–133. http://doi.org/10.1163/22116117_007
- Csernicskó, I. & Fedinec, C. (2016). Four Language Laws of Ukraine. *International Journal on Minority and Group Rights*, 23(4), 560–582. DOI:10.1163/15718115-02401004.
- Česká televize. (2019, 5. dubna). Slovensko zakázalo hrát cizí hymny. Maďarské menšiny se to nelíbí, chce zákon opravit. *Ct24.ceskatelevize.cz*. Dostupné z <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/slovensko-zakazalo-hrat-cizi-hymny-madarske-mensine-se-to-nelibi-chce-zakon-opravit-65377>
- Daily News Hungary. (2014, 24. února). Ukraine crisis – The Language law withdrawal to hurt Hungarians. *Dailynewshungary.com*. Dostupné z <https://dailynewshungary.com/ukraine-crisis-the-language-law-withdrawal-to-hurt-hungarians/>
- Danics, Š. (2016). Bezpečnost jako pojem a další pojmy. In Š. Danics & Š. Strnad (Eds.), *Aspekty bezpečnosti* (s. 7–38). Praha: Policejní akademie České republiky v Praze.
- Dragos, D. (2017). Perspective Regarding the Prefect Institution in Romania. *HOLISTICA – Journal of Business and Public Administration*, 8(1), 1–9. DOI: 10.1515/hjbpa-2017-0001
- Dvořák, L. (2019, 26. dubna). Libor Dvořák: Jazykový zákon na Ukrajině. *Plus.rozhlas.cz*. Dostupné z <https://plus.rozhlas.cz/libor-dvorak-jazykovy-zakon-na-ukrajine-7904337>
- Echo24.cz. (2017, 16. listopadu). Maďarská expanze. Vláda už rozdala občanství milionu lidí v cizině. *Echo24.cz*. Dostupné z <https://echo24.cz/a/pd9yV/madarska-expanze-vlada-uz-rozdala-obcanstvi-milionu-lidi-v-cizine>
- Elder, M. (2012, 4. července). Ukrainians protest against Russian language law. *Theguardian.com*. Dostupné z <https://www.theguardian.com/world/2012/jul/04/ukrainians-protest-russian-language-law>
- Emmers, R. (2007). Securitization. In A. Collins (Ed.), *Contemporary Security Studies*. Oxford: Oxford University Press.

- Ernöf, N. (2023, 28. dubna). Megjelent a statisztika: fogy a magyar Szerbiában. *Index.hu*. Dostupné z <https://index.hu/kulfold/2023/04/28/szerbia-nepszamlalas-hataron-tulimagyarok/>
- Evropská komise. (2011, 4. ledna). *Amendment of Act LV of 1993 on Hungarian Citizenship*. Dostupné z https://migrant-integration.ec.europa.eu/sites/default/files/2009-04/doc1_8333_485643899.pdf
- Farkas, G. (2022, 22. listopadu). Áll a bál Orbán Viktor sálja miatt. *24.hu*. Dostupné z <https://24.hu/kulfold/2022/11/22/romania-orban-viktor-sal-foci-diplomacia/>
- Farkas, G. (2024, 21. března). Semjén Zsolt végre elárulta, hányan kaptak magyar állampolgárságot. *24.hu*. Dostupné z <https://24.hu/belfold/2024/03/21/semjen-zsolt-allampolgarsag-visszavonas-egyszerusitett-honositas/>
- Ferreira, M. J. M. (2018). Memory, Trauma and the Securitization of Migration in Contemporary Hungary. *Revista Portuguesa de Ciencia Politica*, 9(9), 45–69. <https://doi.org/10.33167/2184-2078.RPCP2018.9/pp.45-69>
- Floyd, R. (2007). Towards a Consequentialist Evaluation of Security: Bringing Together the Copenhagen and the Welsh Schools of Security Studies. *Review of International Studies*, 33(2), 327–350. <https://doi.org/10.1017/S026021050700753X>
- Fox, J., & Akbaba, Y. (2015). Securitization of Islam and religious discrimination: Religious minorities in Western democracies, 1990-2008. *Comparative European Politics*, 13(2), 175–197. DOI: 10.1057/cep.2013.8
- Gad, U. P. & Petersen, K. L. (2011). Concepts of Politics in Securitization Studies. *Security Dialogue*, 42(4–5), 315–328. <https://doi.org/10.1177/0967010611418716>
- Gaudenyi, T. & Mihajlović, M. (2002). The Carpathian Basin: Denomination and Delineation. *European Journal of Environment and Earth Sciences*, 3(2), 1–6. DOI: 10.24018/ejgeo.2022.3.2.239
- Haines, J. R. (2014, 12. září). *Hungary: Going in the Wrong Direction?* Dostupné z <https://www.fpri.org/article/2014/09/hungary-going-in-the-wrong-direction/>
- Hajdin, B. & Polomcic, D. (2016). The impact of the enlargement of the nuclear power plant 'Paks' (Hungary) on groundwater resources in Vojvodina. *Tehnika*, 71(4), 545–552. DOI: 10.5937/tehnika1604545H

Herczeg, M. (2023, 8. prosince). Orbán szerint a magyar és a szerb nép készen áll harcolni, ha arra volna szükség. *444.hu*. Dostupné z <https://444.hu/2023/12/08/orban-szerint-a-magyar-es-a-szerb-nep-keszen-all-harcolni-ha-arra-volna-szukseg>

Herman, L. & Wachs, J. (2014, 20. března). Hungary's reaction to the Ukraine crisis illustrates the tensions within Fidesz's foreign policy discourse ahead of April's elections. *Blogs.lse.ac.uk*. Dostupné z <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2014/03/20/hungarys-reaction-to-the-ukraine-crisis-illustrates-the-tensions-within-fideszs-foreign-policy-discourse-ahead-of-aprils-elections/>

Horbulák, Z. (2017). The Image of the Treaty of Trianon in Slovak Historiography. *Res Historica*, 42(42), 265–285. <http://dx.doi.org/10.17951/rh.2016.42.265-285>

Horčíčka, V., Němeček, J., Wakounig, M., Kessler, V., & Valkoun, J. (2021). Preface. In V. Horčíčka, J. Němeček, M. Wakounig, V. Kessler, J. Valkoun (Eds.), *The Frustrated Peace? The Political, Social and Economic Impact of the Versailles Treaty* (s. 11–14). Vídeň: new academic press.

Horváth, B. (2014, 13. května). Az ukrán külügyminisztérium bekérte a magyar nagykövetet. *444.hu*. Dostupné z <https://444.hu/2014/05/13/az-ukran-kulugyminiszterium-bekerette-a-magyar-nagykovetet/>

Hough, Peter. (2004). *Understanding Global Security*. New York: Routledge.

Houska, O. (2012, 16. října). Slovensko vyhrálo spor s Maďarskem, Sólyomovi zakázalo vstup oprávněně. *Irozhlas.cz*. Dostupné z https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/slovensko-vyhralo-spor-s-madarskem-solyomovi-zakazalo-vstup-opravnene_201210160937_kbrezovska

Hungarytoday.hu. (2023, 11. července). Census in Romania: The Real Number of Hungarians May Be 1.1 Million. Dostupné z <https://hungarytoday.hu/census-in-romania-the-real-number-of-hungarians-may-be-1-1-million/>

Hvg.hu. (2010, 26. listopadu). Orbán Viktor gratulált Szerbiának. Dostupné z https://hvg.hu/itthon/20101126_orban_szerbia_tadic_barat

Hvg.hu. (2023, 17. listopad). Orbán: A kárpátaljaiaknak jobb volt a Szovjetunióban, mint Ukrajnában. Dostupné z https://hvg.hu/itthon/20231117_orban_maert_ukrajna_karpatalja_szovjetunio

Hvg.hu. (2023, 12. prosince). Orbán a kárpátaljai magyaroknak is megírta, nem időszerű Ukrajna uniós csatlakozása. Dostupné z https://hvg.hu/itthon/20231212_Orban_valasza_a_karpataljai_magyaroknak_Ukrajna_euro_pai_unios_csatlakozasi_targyalasainak_megkezdese_jelenleg_nem_idoszeru

Hvg.hu. (2023, 28. prosince). Elutasította a román képviselőház a Székelyföldre és az erdélyi magyarságra vonatkozó autonómiatervezeteket. Dostupné z https://hvg.hu/vilag/20231228_Elutasitotta_a_roman_kepviselohaz_a_Szekelyfoldre_es_az_erdelyi_magyarsagra_vonatkozó_autonomiatervezeteket

Chiriac, M. (2010, 11. listopadu). Romania's Hungarians Cautious About Dual Citizenship. *Balkaninsight.com*. Dostupné z <https://balkaninsight.com/2010/11/11/hundreds-line-up-in-romania-to-receive-hungarian-citizenship/>

Chugaievskaja, S., & Wisla, R. (2023). A new wave of migration in Ukraine on the background of Russian invasion: dynamics, challenges and risks. *Journal of International Studies*, 16(4), 220–244. DOI: 10.14254/2071-8330.2023/16-4/15

Idnes.cz. (2010, 26. května). Maďari schválili dvojí občanství. Slováci pár hodin nato přišli s odvetou. *Idnes.cz*. Dostupné z https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/madari-schvalili-dvoji-obcanstvi-slovaci-par-hodin-nato-prisli-s-odvetou.A100526_094003_zahranicni_bt

Ignác, P. (2014, 5. dubna). Alig szavaznak az ukrán-magyar kettős állampolgárok. *24.hu*. Dostupné z <https://24.hu/belfold/2014/04/05/alig-szavaznak-az-ukran-magyar-kettos-allampolgarok/>

Index.hu. (2009, 28. března). Orbán kettős állampolgárságot ígért Ungváron. *Index.hu*. Dostupné z https://index.hu/belfold/2009/03/28/orban_kettos_allampolgarsagot_igert_ungvaron/

Index.hu. (2009, 17. října). Orbán: a szlovák nyelvtörvény agresszió az európai értékek ellen. *Index.hu*. Dostupné z https://index.hu/belfold/2009/10/17/orban_a_szlovak_nyelvtorveny_agresszio_az_europai_ertekek_ellen/

Index.hu. (2011, 15. března). Kárpátalja előljárója nem akart ma ünnepséget. *Index.hu*. Dostupné z https://index.hu/belfold/2011/03/15/kokardat_tuznek_az_unneplok/karpatalja_eloljaroja_nem_akart_ma_unnepseget/

Index.hu. (2011, 24. listopadu). Orbán nem tűri el az állampolgárság elvét. *Index.hu*. Dostupné z <https://index.hu/belfold/2011/11/24/maert/>

Index.hu. (2012, 27. dubna). Magyar ügyön bukott el a román kormány. Dostupné z https://index.hu/kulfold/2012/04/27/megbukott_a_roman_kormany/

Index.hu. (2012, 14. května). Leváltották Romániában az összes magyar prefektust. Dostupné z https://index.hu/kulfold/2012/05/14/levaltottak_romaniaban_az_osszes_magyar_prefektus/

Index.hu. (2012, 25. července). Levélben szavazhatnak a határon túli magyarok. Dostupné z https://index.hu/kulfold/2012/07/25/levelben_szavazhatnak_a_hataron_tuli_magyarok/

Index.hu. (2014, 2. března). Miért hallgat Orbán az ukrán válságról? *Index.hu*. Dostupné z https://index.hu/belfold/2014/03/02/igy lett_kampanytema_az_ukran_valstag/

Index.hu. (2015, 26. července). Orbánnak idén a Facebookon sikerült diplomáciai botrányt kavarnia. *Index.hu*. Dostupné z https://index.hu/belfold/2015/07/26/orban_viktor_tusvanyos_balvanyos_magyarorszag/

Index.hu. (2017, 26. března). Orbánnal kampányolnak a Vucsics mögé beállt vajdasági magyarok. *Index.hu*. Dostupné z <https://index.hu/mindekozben/poszt/2017/03/26/vucsics/>

Index.hu. (2019, 11. dubna). Porosenko: Az oroszok miatt feszült a viszony Ukrajna és Magyarország között. *Index.hu*. Dostupné z https://index.hu/kulfold/2019/04/11/porosenko_ukrajna_magyarorszag_kettos_allampolgarsag_oroszország/

Index.hu. (2020, 18. prosince). Szijjártó Péter: Szerbia garantálja a legtöbb jogot a magyar közösségnek. *Index.hu*. Dostupné z https://index.hu/kulfold/2020/12/18/szerbia_kisebbsgek_jogai_szijjarto_peter/

Index.hu. (2021, 4. listopadu). Szili Katalin: Kárpátalján jogfosztás zajlik. *Index.hu*. Dostupné z <https://index.hu/belfold/2021/11/04/szili-katalin-kisebbsgek-nemzeti-identitashoz-valo-jog/>

Irohlas.cz. (2019, 25. dubna). Ukrajniština jako jediný státní jazyk. Parlament schválil kritizovaný zákon, Porošenko slíbil podpis. *Irohlas.cz*. Dostupné z

https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/ukrajina-jazykovy-zakon-parlament-porosenko-evropska-unie-rustina-ukrajinstina_1904251500_och

Irozhlas.cz. (2019, 10. května). Cizí hymny jen omezeně, státní znak na dresu bez úprav. Slovenští poslanci stvrdili nový zákon. *Irozhlas.cz*. Dostupné z https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/slovensko-hrani-a-zpivani-hymny-ciziho-statuz-reprezentacni-dresy-zakon-veto_1905101510_cha

Iván, A. (2012, 16. května). Az új román kormány mellőzheti a magyarokat. *Index.hu*. Dostupné z https://index.hu/kulfold/2012/05/16/az_uj_roman_kormany_mellozheti_a_magyarokat/

Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra. (2005). Dostupné z <https://slovník.juls.savba.sk/?w=felvid%C3%A9k&s=exact&c=56e8&cs=&d=kssj4&d=psp&d=ogs&d=sss&d=orter&d=scs&d=sss&d=peciar&d=ssn&d=hssj&d=berolak&d=noundb&d=orient&d=locutio&d=obce&d=priezviska&d=un&d=pskfr&d=pskcs&d=psken#>

Judt, T. (2018). *Poválečná Evropa*. Praha: Prostor.

Kabata, M. (2022). The ‘migrant other’ as a security threat: the ‘migration crisis’ and the securitising move of the Polish ruling party in response to the EU relocation scheme. *Journal of Contemporary European Studies*, 31(4), 1223–1239. <https://doi.org/10.1080/14782804.2022.2146072>

Kerner, Z. (2023, 9. prosince). Elfogadták az ukrán nyelvtörvény módosítását, sokkal nagyobb szabadságot kap a magyar nyelvű oktatás. *24.hu*. Dostupné z <https://24.hu/kulfold/2023/12/09/ukrajna-magyar-nyelvtorveny/>

Kopp, M. & Berger, V. (2011, 3. února). Slovensko zmírnilo pokuty za kontroverzní jazykový zákon. *Irozhlas.cz*. Dostupné z https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/slovensko-zmirnilo-pokuty-za-kontroverzni-jazykovy-zakon_201102031130_mkopp

Kormányportál. (2011, 23. listopadu). Magyarország felelősséget vállal minden magyarért. Dostupné z <https://2010-2014.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/hirek/magyarorszag-felelosseget-vallal-minden-magyarert>

Kormányportál. (2012, 19. září). A kormány álláspontja az új ukrán nyelvtörvény bevezetéséről. Dostupné z <https://2010-2014.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/hirek/a-kormany-allaspon-tja-az-uj-ukran-nyelvtorveny-bevezeteserol>

Kormányportál. (2013, 28. dubna). Az idő a magyar nemzetnek dolgozik. Dostupné z <https://2010-2014.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/miniszterelnok/beszedekek-publikaciok-interjuk/az-ido-a-magyar-nemzetnek-dolgozik>

Kormányportál. (2014, 21. března). Makulátlan ukrán kisebbségpolitikát akarunk. Dostupné z <https://2010-2014.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/hirek/makulatlan-ukran-kisebbsegpolitikat-akarunk>

Kormányportál. (2014, 3. dubna). Orbán Viktor a szerb és magyar választásokról. Dostupné z <https://2010-2014.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/hirek/orban-viktor-a-szerb-es-magyar-valasztasokrol>

Kormányportál. (2014, 16. května). Orbán Viktor újra kiállt a kárpátaljai magyarok autonómiája mellett. Dostupné z <https://2010-2014.kormany.hu/hu/miniszterelnokseg/hirek/orban-viktor-ujra-kiallt-a-karpataljai-magyarok-autonomiaja-mellett>

Krekó, P. & Szicherle, P. (2018, 16. ledna). Why Is Hungary Blocking Ukraine's Western Integration? *Atlanticcouncil.org*. Dostupné z <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/why-is-hungary-blocking-ukraine-s-western-integration/>

Kuczyńska-Zonik, A. (2017). The Securitization of National Minorities in the Baltic States. *Baltic Journal of Law and Politics*, 10(2), 26–45. DOI: 10.1515/bjlp-2017-0011

Kugyela, T. (2017, 22. března). Brüsszelből szóltak rá a román kormányra, hogy biztosítsa a magyar nyelvű oktatást. *Index.hu*. Dostupné z https://index.hu/kulfold/eurologus/2017/03/22/brusszelbol_szoltak_ra_a_roman_kormanyr_a_hogy_biztositsak_a_magyar_nyelvu_oktatast/

Lidovky.cz. (2009, 1. září). Na Slovensku začal platit kontroverzní jazykový zákon. *Lidovky.cz*. Dostupné z https://www.lidovky.cz/svet/na-slovensku-zacal-platit-kontroverzni-jazykovy-zakon.A090901_102711_ln_zahranici_glu

Lidovky.cz. (2014, 11. dubna). Jaceňuk: Federalizace Ukrajiny by vedla k panování malých Janukovyčů. *Lidovky.cz*. Dostupné z https://www.lidovky.cz/svet/jacenuk-federalizace-ukrajiny-by-vedla-k-panovani-malych-janukovycu.A140411_224646_ln_zahranici_ebr

Liszkowska, D. (2024). Securitization of Migration and Crisis Management in Poland. *Przegląd Nauk o Obronności*, 17, 30–38. DOI: 10.37055/pno/182930

Magyari, P., Miklósi, G. & Földes, A. (2012, 2. října). Orbán és Fico új komáromi hidat jelentett be. *Index.hu*. Dostupné z https://index.hu/belfold/2012/10/02/orban_fico/

Magyarország Kormánya. (2015, 3. prosince). Orbán Viktor aggodalmát fejezte ki az erdélyi magyar politikusok elleni román vizsgálatok miatt. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/hirek/orban-viktor-aggodalmat-fejezte-ki-az-erdelyi-magyar-politikusok-elleni-roman-vizsgalatok-miatt>

Magyarország Kormánya. (2016, 5. dubna). Magyarország nem hagyja, hogy bárki blokkolja Szerbia európai integrációját. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/kulgzdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/magyarorszag-nem-hagyja-hogy-barki-blokkolja-szerbia-europai-integraciojat>

Magyarország Kormánya. (2016, 15. dubna). Orbán Viktor beszéde a MasterPlast gyárának avatásán. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-beszede-a-masterplast-gyaranak-avatasan>

Magyarország Kormánya. (2016, 1. prosince). Orbán Viktor a Magyar Állandó Értekezlet XV. Ülésén. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-a-magyar-allando-ertekezlet-xv-ulesen>

Magyarország Kormánya. (2016, 8. prosince). Ne lehessen átnézni a magyarokon! Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/hirek/ne-lehessen-atnezni-a-magyarokon>

Magyarország Kormánya. (2016, 9. prosince). Az erdélyi magyarság megmaradása a tét. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/hirek/az-erdelyi-magyarsag-megmaradasa-a-tet>

Magyarország Kormánya. (2017, 23. července). Orbán Viktor válaszai a táborlakókban felmerült kérdésekre. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-valaszai-a-taborlakokban-felmerult-kerdesekre>

Magyarország Kormánya. (2017, 7. zăří). Tiltakozik a kormány az új ukrán oktatási törvény ellen. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/hirek/tiltakozik-a-kormany-az-uj-ukran-oktatasi-torveny-ellen>

Magyarország Kormánya. (2017, 7. zăří). Ukrajna hátba szúrta Magyarországot oktatási törvényének módosításával. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/kulgzdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/ukrajna-hatba-szurta-magyarorszagot-oktatasi-torvenyenek-modositasaval>

Magyarország Kormánya. (2017, 22. zăří). Orbán Viktor a Kossuth Rádió „180 perc” című műsorában. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-a-kossuth-radio-180-perc-cimu-musoraban-20170922>

Magyarország Kormánya. (2017, 4. řijna). Orbán Viktor interjúja a Bihari Naplónak. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-interjuja-a-bihari-naplónak>

Magyarország Kormánya. (2017, 9. řijna). Szijjártó Péter Ungvárra utazik személyes egyeztetésre. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/kulgzdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/szijjarto-peter-ungvarra-utazik-szemelyes-egyeztetesre>

Magyarország Kormánya. (2017, 9. řijna). Magyarország kezdeményezni fogja az EU-ukrán társulási megállapodás felülvizsgálatát. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/kulgzdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/magyarorszag-kezdemenyezni-fogja-az-eu-ukran-tarsulasi-megallapodas-felulvizsgalat>

Magyarország Kormánya. (2018, 12. ledna). Elfogadhatatlan a román miniszterelnök nyilatkozata. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/kulgzdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/elfogadhatatlan-a-roman-miniszterelnok-nyilatkozata>

Magyarország Kormánya. (2018, 10. února). Orbán Viktor sajtónyilatkozata Ana Brnabić, Szerbia miniszterelnökével történt tárgyalását követően. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-sajtonyilatkozata-ana-brnabi-szerbia-miniszterelnokevel-tortent-targyalasat-kovetoen>

Magyarország Kormánya. (2019, 3. července). Magyarország a kapcsolatok rendezését javasolja az új ukrán vezetésnek. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/kulgzdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/magyarorszag-a-kapcsolatok-rendezeset-javasolja-az-uj-ukran-vezetesnek>

Magyarország Kormánya. (2020, 24. září). Magyarország az Ukrajnával való jószomszédi kapcsolatok helyreállításában érdekelt. Dostupné z <https://2015-2019.kormany.hu/hu/kulgzdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/magyarorszag-az-ukrajnaval-valo-joszomszedi-kapcsolatok-helyreallitasaban-erdekelt>

Magyarország Kormánya. (2023, 13. prosince). Ukrajna gyors felvétele nem szolgálja az eu érdekét. Dostupné z <https://kormany.hu/hirek/ukrajna-gyors-felvetele-nem-szolgálja-az-eu-erdek-et>

Manzinger, K. (2021). Nation-stateness Carved in the Constitution – The Question of Székely Land's Territorial Autonomy in Romania. Dostupné z https://www.researchgate.net/publication/362717535_nation_stateness_carved_in_the_constitution_the_question_of_szekely_land_s_territorial_autonomy_in_romania

Manzinger, K. (2022, srpen). A Sensitive Anniversary – The Centenary of Trianon in Hungary, Slovakia and Romania. Dostupné z https://www.researchgate.net/publication/362717485_A_Sensitive_Anniversary_-_The_Centenary_of_Trianon_in_Hungary_Slovakia_and_Romania

Mareš, J. (2015). Tvorba případových studií pro výzkumné účely. *Pedagogika*, 65(2), 113–142. Dostupné z <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=11212%20title=>

Medvegy, G. (2017, 17. listopadu). Újabb Fidesz-kétharmadot hozhat a külhoni magyarok mozgósítása. *24.hu*. Dostupné z <https://24.hu/kozelet/2017/11/17/ujabb-fidesz-ketharmadot-hozhat-a-kulhoni-magyarok-mozgositasa/>

Medvegy, G. (2018, 2. června). Jogerősen érvénytelenítették a marosvásárhelyi katolikus gimnázium alapító határozatát. *24.hu*. Dostupné z <https://24.hu/kozelet/2018/02/06/jogerosen-ervenytelenitettek-a-marosvasarhelyi-katolikus-gimnazium-alapito-hatarozatat/>

Miholjic, N. (2017). The securitization of migration issue: Hungarian case. *Journal of Community Positive Practices*, 17(3), 58–66. Dostupné z <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=616789>

Miniszterelnok.hu. (2015, 3. prosince). Aggasztóak az erdélyi magyar politikusok elleni román vizsgálatok. Dostupné z <https://2015-2022.miniszterelnok.hu/aggasztok-az-erdelyi-magyar-politikusok-elleni-roman-vizsgalatok/>

Miniszterelnok.hu. (2017, 30. března). Viktor Orbán holds talks with President of Ukraine on dual citizenship of Hungarians in Ukraine. Dostupné z <https://2015-2022.miniszterelnok.hu/viktor-orban-holds-talks-with-president-of-ukraine-on-dual-citizenship-of-hungarians-in-ukraine/>

Miniszterelnok.hu. (2023, 22. července). *Prime Minister Viktor Orbán's answers to questions from camp attendees*. Dostupné z <https://miniszterelnok.hu/en/prime-minister-viktor-orbans-answers-to-questions-from-camp-attendees/>

Nemzeti Választási Iroda. (2014). Statistická data vyhledaná 7. 3. 2024. Dostupné z <https://static.valasztas.hu/dyn/pv14/szavossz/hu/orszlist.html>

Nemzeti Választási Iroda. (2018). Statistická data vyhledaná 7. 3. 2024. Dostupné z <https://www.valasztas.hu/levelszavazas-jegyzokonyv>

Nemzeti Választási Iroda. (2022). Statistická data vyhledaná 7. 3. 2024. Dostupné z <https://vtr.valasztas.hu/ogy2022/valasztasi-informaciok/levelszavazas?tab=results>

Nemzeti Választási Iroda. (2023). General Information. Dostupné z <https://www.valasztas.hu/web/national-election-office/general-information>

Ogarkova, T. (2018, 12. března). The Truth Behind Ukraine's Language Policy. *Atlanticcouncil.org*. Dostupné z <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/the-truth-behind-ukraine-s-language-policy/>

Olesker, R. (2013). National identity and securitization in Israel. *Ethnicities*, 14(3), 371–391. DOI: 10.1177/1468796813504093

Otukoya, T. A. (2024). The securitization theory. *International Journal of Science and Research Archive*, 11(1), 1747–1755. <https://doi.org/10.30574/ijrsra.2024.11.1.0225>

Pándi, B. (2018, 28. února). Érvénytelen a kisebbségek jogait szélesítő ukrán nyelvtörvény. *Index.hu*. Dostupné z https://index.hu/kulfold/2018/02/28/ervenytelen_a_kisebbsenek_jogait_szelesito_ukran_nyelvtorveny/

Pataky, I. (2010, 15. ledna). Esélyt kaptak a délvidékiek. *Magyarnemzet.hu*. Dostupné z <https://magyarnemzet.hu/archivum-magyarnemzet/2010/01/eselyt-kaptak-a-delvidekiek>

Radio Free Europe. (2019, 7. prosince). Council Of Europe's Experts Criticize Ukrainian Language Laws. *Rferl.org*. Dostupné z <https://www.rferl.org/a/council-europe-criticizes-ukrainian-language-laws/30312541.html>

Rankovič, I. (2023, 26. června). Orbán's alliance with Vučić demonstrates strategic Hungarian interests in the Western Balkans. *Europeanwesternbalkans.com*. Dostupné z <https://europeanwesternbalkans.com/2023/06/26/orbans-alliance-with-vucic-demonstrates-strategic-hungarian-interests-in-the-western-balkans/>

Roe, P. (2005). *Ethnic Violence and the Societal Security Dilemma*. Londýn: Routledge.

Roe, P. (2007). Societal Security. In A. Collins (Ed.), *Contemporary Security Studies*. Oxford: Oxford University Press.

Roth, A. (2019, 25. dubna). Ukraine adopts language law opposed by Kremlin. *Theguardian.com*. Dostupné z <https://www.theguardian.com/world/2019/apr/25/ukraine-adopts-law-enforcing-use-of-ukrainian-in-public-life>

Sándorová, A. & Vančo, I. (2020). Maďarské nárečia na Slovesku: Súčasnosc' a budúcnosc'. *Jazykovedný časopis*, 17(3), 321–336. DOI: 10.2478/jazcas-2021-0002

Sánta, A. (2023, 9. prosince). Zelenszkij: Az új kisebbségi törvényel Ukrajna mindent megtett, amit elvártak tőle. *Economx.hu*. Dostupné z <https://www.economx.hu/kulfold/zelenszkij-az-uj-kisebbsegi-torvennyel-ukrajna-mindent-megtett-amit-elvartak-tole.781707.html>

Sasse, G. (2017, 2. října). Ukraine's Poorly Timed Education Law. *Carnegieeuropa.eu*. Dostupné z <https://carnegieeuropa.eu/strategieuropa/73272>

Siklós, A. (2024, 16. ledna). Orbán Viktor: Még soha nem voltak ilyen jók a szlovák–magyar kapcsolatok. *Index.hu*. Dostupné z <https://index.hu/kulfold/2024/01/16/orban-viktor-robert-fico-ketoldalal-talako-ko-budapest-kapcsolatok/>

Sme.sk. (2019, 15. května). Ľudia a právnické osoby môžu naďalej hrať a spievať hymnu iného štátu. *Sme.sk*. Dostupné z <https://domov.sme.sk/c/22121191/schvalili-opravu-novely-zakona-o-statnych-symboloch.html>

Stier, G. (2017, 18. září). Nový ukrajinský školský zákon jde proti evropským hodnotám. *Lidovky.cz*. Dostupné z https://www.lidovky.cz/ceska-pozice/novy-ukrajinsky-skolsky-zakon-jde-proti-evropskym-hodnotam.A170917_201703_pozice-tema_lube

Stivas, D. (2021, 30. srpen). How political leaders 'securitise' external threats to achieve their goals. Dostupné z <https://theloop.ecpr.eu/how-political-leaders-securitise-external-threats-to-achieve-their-goals/>

Szalai, A. (2017, 9. září). *Securitization as Enacted Melodrama: The Political Spectacle of the Hungarian Anti-Immigration Campaign*. Dostupné z https://www.researchgate.net/publication/339335611_Securitization_as_Enacted_Melodrama_The_Political_Spectacle_of_the_Hungarian_Anti-Immigration_Campaign

Szalai, A., & Göbl, G. (2015, 30. listopad). Securitizing Migration in Contemporary Hungary. *Center for EU Enlargement Studies*. Dostupné z https://www.researchgate.net/publication/339335854_Securitizing_Migration_in_Contemporary_Hungary

Štatistický úrad Slovenskej republiky. (2021). Statistická data vyhledaná 6. 3. 2024. Dostupné z <https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva-podla-narodnosti/SR/SK0/SR>

Tátrai, P., Molnár, J., Kovály, K. & Eröss, A. (2018). Changes in the Number of Hungarians in Transcarpathia Based on the Survey 'SUMMA 2017'. *Hungarian Journal of Minority Studies*, 2(1), 103–135. Dostupné z https://www.researchgate.net/publication/349806672_Changes_in_the_Number_of_Hungarians_in_Transcarpathia_Based_on_the_Survey_%27SUMMA_2017%27

Terriff, T., Croft, S., James, L. & Morgan, P. M. (2006). *Security Studies Today*. Cambridge: Polity Press.

Tůmová, J. & Jurásek, M. (2017). Sekuritizace mexického členství v Unii jihoamerických národů. *Obrana a Strategie*, 17(1), 121–142. doi: 10.3849/1802-7199.17.2017.01.121-142

Tys, D. (2012). Beyond migration and ethnicity? Introduction to the theme of "The very beginning of Europe? Cultural and Social Dimensions of Early Medieval Migration and Colonisation (5th - 8th centuries)". In R. Annaert, T. Jacobs, I. In 't Ven & S. Coppens (Eds.), *The very beginning of Europe?: Cultural and social Dimensions of Early-Medieval Migration and Colonisation (5th-8th century)* (s. 21–26). Brusel: Agentschap Onroerend Erfgoed.

- Varga, M. B. (2022, 29. března). Magyar Levente: Feltett szándékunk folytatni a vajdasági gazdaságfejlesztési programot. *Index.hu*. Dostupné z <https://index.hu/gazdasag/2022/03/29/gazdagsag-magyarsag-vajdasag/>
- Varjasi, V. (2013, 28. října). Kudarcnak tartja a székely menetelést a román sajtó. *24.hu*. Dostupné z <https://24.hu/kulfold/2013/10/28/kudarcnak-tartja-a-szekely-menetelest-a-roman-sajto/>
- Vaskor, M. (2019, 18. prosince). Kiverte a biztosítékot Orbán Facebook-posztja Horvátországban. *24.hu*. Dostupné z <https://24.hu/kulfold/2019/12/18/orban-viktor-nagy-magyarország-horvatorszag-felhaborodas/>
- Verseck, K. (2013, 9. února). Ungarn ziehen gegen Rumänien in den Flaggenkrieg. *Spiegel.de*. Dostupné z <https://www.spiegel.de/politik/ausland/diplomatischer-konflikt-zwischen-ungarn-und-rumaenien-a-882335.html>
- Vorlová, H. (2009, 22. srpna). Slovensko-maďarské vzťahy dosáhly historického dna. *Ceskatelevize.cz* Dostupné z <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/slovensko-madarske-vztahy-dosahly-historickeho-dna-185666>
- Vilček, I. (2022, 24. listopadu). Take it easy, komentoval Orbán šálu s mapou Velkého Uherska. *Novinky.cz*. Dostupné z <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-heger-nasadil-orbanovi-kolem-krku-slovenskou-salu-misto-te-s-mapou-velkeho-uherska-40415417>
- Vilček, I. (2024, 8. dubna). Proč vyhrál Pellegrini? Hlavně vyburcoval voliče, píše na Slovensku. *Novinky.cz*. Dostupné z <https://www.novinky.cz/clanek/volby-proc-vyhral-pellegrini-hlavne-vyburcoval-volice-pisi-na-slovensku-40466989>
- Waever, O. (1993). Societal Security: The Concept. In O. Waever, B. Buzan, M. Kelstrup & P. Lemaitre (Eds.), *Identity, Migration and the New Security Agenda in Europe*. Londýn: Pinter.
- Wertman, O., & Kaunert, Ch. (2023). Securitization and the Audience Component: Reconceptualising and Operationalising the Concept. *Strategic Assessment*, 25(3), 67–81. DOI: 10.1007/978-3-031-25300-3_2
- Zahorán, C. (2013, 17. listopadu). Uhorský kód: Sikulská autonómia. *Tyzden.sk*. Dostupné z <https://www.tyzden.sk/casopis/14590/uhorsky-kod-sikulska-autonomia/>

Základní zákon Maďarska.

Abstrakt

Politika Viktora Orbána vůči maďarským národnostním menšinám v zahraničí: politizace, nebo sekuritizace?

Tato diplomová práce se zabývá analýzou politiky Viktora Orbána ve vztahu k maďarským národnostním menšinám v zahraničí z hlediska teorie sekuritizace. Cílem této vícepřípadové studie bylo na základě významných událostí, které s ohledem na společenský sektor bezpečnosti formovaly vzájemné vztahy mezi touto menšinou a státy ve kterých žije, analyzovat V. Orbánem pronesené řečové akty a použitím sekuritizační teorie stanovit, zda bylo téma této národnostní menšiny v daném státě ze strany maďarského premiéra sekuritizováno, či nikoliv. S ohledem na zjištěné skutečnosti následně bylo komparací stanoveno, zda z hlediska sekuritizačního přístupu V. Orbána k uvedeným zemím lze sledovat významné rozdíly. Práce ve své úvodní části definuje teoretický rámec, který je následně aplikován na zjištění v rámci každého sledovaného případu (státu). Z výsledků práce je zřejmé, že z hlediska sekuritizačního přístupu lze pozorovat značné rozdíly napříč sledovanými zeměmi. Konkrétně však bylo zjištěno, že V. Orbán sekuritizuje téma maďarské národnostní menšiny pouze na případě Ukrajiny, zatímco v případech Slovenska a Rumunska lze jeho přístup označit jako politizaci. Rozdílný přístup je poté sledován v Srbsku, kde je maďarským předsedou vlády toto téma depolitizováno.

Klíčová slova: Politizace, sekuritizace, Maďarsko, Viktor Orbán, Slovensko, Rumunsko, Ukrajina, menšiny, národnostní menšiny

Abstract

Viktor Orbán's policy towards Hungarian national minorities abroad: politicization or securitization?

This diploma thesis deals with the analysis of Viktor Orbán's policy in relation to Hungarian national minorities abroad from the point of view of securitization theory. The aim of this multi-case study was to analyze the speech acts said by V. Orbán, based on significant events that shaped the mutual relations between this minority and the states in which it lives, with regard to the societal security sector, and using the securitization theory to determine whether the topic of this national minority is securitized by the Hungarian Prime Minister or not. With regard to the established facts, it was subsequently determined by comparison whether significant differences can be observed from the point of view of V. Orbán's securitization

approach to the mentioned countries. In its introductory part, the thesis defines the theoretical framework, which is subsequently applied to findings within each observed case (state). From the results of the work, it is clear that from the point of view of the securitization approach, significant differences can be observed within the analyzed countries. Specifically, however, it was found that V. Orbán securitizes the topic of the Hungarian national minority only in the case of Ukraine, while in the cases of Slovakia and Romania, his approach can be characterized as politicization. A different approach is then followed in Serbia, where the Hungarian Prime Minister depoliticizes the issue.

Keywords: Politization, securitization, Hungary, Viktor Orbán, Slovakia, Romania, Ukraine, minorities, national minorities